

Списание
за екология
и горско
стопанство

Излиза от 1899 г.

ГОРА

2⁰⁰ лв.

5/2008

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Сред природата, както у дома.

Доверете се на качеството от STIHL. Като водеща световна марка за моторни триони STIHL вдъхновява с уреди, които са идеално приспособени за работа на открито. Всеки модел съчетава оптимално управление с

убедителен комфорт, независимо от това дали се използва за подготвяне на дърва за огрев или за професионална поддръжка на гората. При STIHL винаги ще намерите уреда, с чиято помощ ще се справите и

с много други задачи по полето, покрай дърветата и храстите. За целта се обърнете към най-близкия до Вас дистрибутор на STIHL - той с удоволствие ще Ви консултира при избора на подходящия за Вас продукт.

Да припомним

Промените в Закона за горите, целящи възвръщането на стопанската дейност в отрасъла, налагат да си припомним какво може да се върши на територията на държавните горски и ловни стопанства. Опит в 130-годишната история на горската служба има. Производството на дървесина е част от възможностите на стопанствата. Страничната дейност - навремето имаше цяла дирекция за това направление в горското министерство, е доказана доходоносна и общественополезна дейност. Билки, гъби, смола, коледни елхи, дъбилни вещества, терпентин, горскоплодни и медоносни дървета и храсти, пчелен мед, охлюви, риба и т.н. - добивът на всичко това бе част от ежедневието на стопанствата. Значителна и разнообразна бе и селскостопанската дейност - животновъдство и растениевъдство. Развъждането на дивеч с уникални трофейни и екстериорни показатели нареждаше България сред водещите в ловностопанско отношение страни. Укротяването на пороите и залесяването на обезлесените и ерозирали планински склонове бе подвиг, с който заслужихме световно признание.

За българския лесовъд нямаше дейност, свързана с територията на повереното му предприятие на открито, с която да не може да се справи. Той изграждаше и пътната инфраструктура в горите и материално-техническата база, работилниците и заводите за горска техника. И не случайно се ползваше с престижа на универсален и многостранно подготвен специалист. Питаме ли се колко усилия, всеотдайност и средства са били необходими, за да се изградят и квалифицират такива кадри? Горите бяха система, която на практика можеше всичко, като най-значимият принос бе, че пазеше земята и природата на страната от порои, наводнения, замърсяване и пожари.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@dag.bg

Редактори:
ЕКАТЕРИНА ИЛИЕВА
eiporova@abv.bg
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
light@dag.bg

Литературен
и рекламен сътрудник:
ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(вотещ на броя)

Технически редактор:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ИОРДАН ДАМЯНОВ

Графичен дизайн:
ГЕОРГИ-МОМЧИЛ ПОПОВ

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42; 989-55-40/Б. 212; 213;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@dag.bg

BIC TTBBBG22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнупан за печат на
12.06.2008 г.

Индекс 20346.

Годишен абонамент - 20.00 лева.

Отделен брой - 2.00 лева.

Отпечатано - „Фатум“ ООД

В броя

- 2 .....Новости и традиции: Законът предвижда реална реформа
- 4 .....**На младите колеги препоръчвам**
- 5 .....Основните проблеми на дърводобива у нас сега
- 7 .....Охраната на горите, дивеча и рибата през 2007 година
- 8 .....Силва Медитеранеа - началото на едно завръщане
- 10 .....**Национално училищно състезание „Горски многобой“**
- 13 .....Юбилеи: 70 години горска администрация в Крчим
- 15 .....Науката за практиката - 40 години ННИСЛСББД
- 18 .....**България бе почетен гост на изложението „Посоки към природата“ в Париж**
- 19 .....Международна конференция
- 20 .....Девствените гори в България и стратегията за тяхното опазване
- 22 .....Випуск 2007 на ЛТУ
- 23 .....Бюст-паметник на акад. Мако Даков
- 24 .....**Бъдеще за Боянската църква**
- 25 .....Европейското откриване на Черно море
- 26 .....Фотоконкурс „Старейшините“
- III .....Международна изложба „Техномебел“

На корицата

Водопадът „Сучурум“ край Карлово
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 News and traditions: The law provides for real reform
- 4 I recommend to the young colleagues
- 5 Basic problems of the timbering in our country
- 7 Security of forests, hunting game and fishery during 2007
- 8 Silva Mediterranea - the beginning of a return
- 10 National school competition
- 13 Anniversaries: 70 years forest administration in Krichim
- 15 Science for the practice
- 18 Bulgaria was a chief guest on the „Directions towards nature“ exhibition in Paris
- 19 International conference
- 20 The virgin forests in Bulgaria and the strategy of their preservation.
- 22 Graduates 2007 in Forestry University
- 23 Memorial of academic Mako Dakov
- 24 Future for „Boyana church“
- 25 The European opening of Black sea
- 26 Photo competition „The elders“
- III International exhibition „Technomebel“

Подробна информация за дейността на Държавната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.dag.bg

**Доц. Иван ПАЛИГОРОВ -
декан на Факултет
„Стопанско
управление“ при ЛТУ**

жавни дърводобивни фирми, повечето от които по-късно бяха приватизирани или обявени в ликвидация. Следва да се отбележи, че налагането в края на 1997 г. на Пруския модел, както и днес, имаше своите противници, които се застъпваха за запазването на част от стопанската дейност. Едва няколко години след това със Закона за лова и опазването на дивеча бе възприето отново възлагането на стопанска дейност на низовите звена (държавните дивечовъдни станции), опитът от което е в основата на сегашните промени. Изобищо всеки модел за управление на държавните гори е плод на обществен консенсус, като се отчитат всички предимства и недостатъци на съответните варианти, от които се избира. В този смисъл е въпрос на преценка кой от моделите е по-подходящ в зависимост от условията на съответния етап на развитието. Защото няма модел само с положителни или само с отрицателни качества. Възприетият и наложен Пруски модел показва както своите предимства (осво-

Законът предвижда

Промените в Закона за горите са реален факт и в голямата си част те отразяват убеждението на българската общественост и на лесовъдската колегия, че трябва да има реална реформа на модела на управление на държавните гори, съответстващ попълно на новите реалности в горското стопанство. Политиците намериха консенсусни решения и бяха постигнати някои предварително набелязани цели - възстановяване на самостоятелността на държавното горско ведомство, регистриране на държавните горски и ловни стопанства като търговски дружества за управление и стопанисване на държавните гори, възстановяване на Националния фонд „Българска гора“, разширяване на обществения диалог и включване на гражданското общество във вземането на решения и устойчивото стопанисване на горите.

Вярно е, че и към тези промени, както и към поправките във всеки закон, може да има претенции. Иначе развитието би спряло. Има и непостигнати цели, но тези претенции засега следва да останат в миналото и бързо да се премине към прилагане на приетите в поправките на Закона принципи. Какво означава това?

На първо място, следва да се осъзнае бързо - налага се отново т.нар. Предприемачески (Американски) модел в управлението и стопанисването на държавните гори. Той е бил пренесен от САЩ и наложен в нашата страна през 60-те години на миналия век и е усъвършенстван до т.нар. Комбинатска система през 80-те години на миналия век. С приемането на Закона за горите от 1997 г. този модел бе заменен от Пруския модел на управление, с който се отнеха стопанските функции на низовите звена, а държавата запази само административните и контролните функции и се отдели изцяло от бизнеса в горското стопанство, който бе поверен на проходилата през 90-те години частен сектор в дърводобива и другите стопански дейности в държавните гори. Създадох се и дър-

бождаване на държавата и нейната администрация от несвойствена стопанска дейност, разделяне на „марката от брадвата“, свиване на административния апарат, относително увеличаване на обема на приходите от горите, особено след продажбите на дървесината в началото на всяка година, така и неизбежните си недостатъци. Някои изследвания на натрупаната през изминалите години икономическа информация дават основание да се смята, че в стопанисването на държавните гори има по-големи резерви от тези, които този модел позволи да се развият. Особено впечатляващ е недостигът на финансови ресурси в низовите звена (държавните лесничества), дължащ се на бюджетното финансиране, практическото закриване на Националния фонд „Българска гора“ и свиване на обема на инвестиционния процес под критичния минимум, в резултат на което се влоши пътната инфраструктура и достъпността до ресурсите, сви се обемът на залесяването и на други основни дейности в горското стопанство. Характеристиката следва да се допълни с демотивиране на работещите в системата поради ниско заплащане, липса на ресурси, неосигуреност с транспорт, отказ на държавата да субсидира гори дейностите по охраната, опазването и контрола на горите и т.н. В този смисъл приетите сега промени в Закона за горите са осъзнати и целенасочени действия за търсене на решения на тези натрупани проблеми.

На второ място, осъществяването на принципите на приетите промени вече не е работа на политиците, а е изцяло в ръцете на експертите и специалистите, т.е. на работещите в системата на Държавната агенция по горите. Не е време да се говори колко лош е Законът и да се предвиждат апокалиптични картини. Това е все едно от всяко новородено дете да се очаква да стане престъпник. Време е да се действва на всички нива, за да се осъществи по-бързо приложението му. Това означава бързо да се разработи подзаконовата нормативна уредба, като е задължител-

но да се отчита, че тя не може да разширява приетите в Закона принципи. Възможно е някъде да има пропуски, някои хипотези да не са разработени или обмислени добре. Все пак ще има и други промени или изцяло нов Закон за горите, но не е възможно да се пилее отново толкова обществена енергия само за да се съжалява за пропуските, да се спира или протака приемането и особено прилагането на промените в Закона за горите. По-важното в случая е да не се преследва подмолно "хибридизация"(побългаряване) на модела, а да се работи за създаване на необходимите предпоставки за изява на неговите положителни страни.

В този най-общ смисъл промените определят Държавната агенция по горите (ДАГ), нейните поделения и териториални звена да бъдат олицетворение на гържавното начало - да формулират и отговарят за осъществяването на гържавната политика в областта на горското стопанство, в защита на обществено

реална реформа

ния интерес по отношение на горите. Регионалните дирекции по горите (РДГ) следва да се приемат като териториални (изнесени) звена на ДАГ, които да осъществяват нейните функции в съответния регион. Освен с контролните функции тези звена следва да бъдат натоварени с част от функциите на принципала на гържавната собственост - да приемат дейността на низовите звена, да следят за спазването на изискванията и постигането на показателите, заложи в договорите за управление.

Държавните горски стопанства (ДГС) и гържавните ловни стопанства (ДАС) се предвижда да бъдат търговци и да се регистрират по Търговския закон като гържавни предприятия с особеностите, които са им присъщи. Възлагането на стопанските дейности става с договор за управление за срок от 5 години. На това ниво следва да се предоставят пълни права за предприемаческа инициатива и за организиране на бизнес, като се използват рационално предоставените ресурси гържавна собственост.

На трето място, съществува голяма разлика както в качеството, така и в количеството на предоставените ресурси, което се определя от регионалния характер на горското стопанство. Традиционното горскостопанско предприятие не е високопечеливше, а в повечето страни се субсидира от гържавата. Немалко от сегашните поделения ще имат сериозни трудности, ако разчитат само на ресурса от гървеси, за да осигурят достатъчно приходи, дори само за материалната издръжка и работните заплати. Това означава, че трябва да се търсят допълнителни резерви и възможности за многоцелево ползване на наличните ресурси, развитие на дейности, продукти и услуги, които се предлагат на обществото - туризъм, рекреация и други. Необходимо е да се проучат и оценят тези потребности и възможностите те да бъдат задоволени с наличните ресурси. Неизбежно ще е налагането на многофункционалното горско плани-

ране на територията на общините като междинно звено на планирането в горското стопанство. Резултатите от него ще са ни много необходими като база за последващото бизнес планиране на отделните идеи и дейности в по-дългосрочна перспектива. Изобщо планирането като функция на управлението в горите следва да бъде възстановено и наложено, за да се определят и постигат както непосредствените, така и по-дългосрочните цели на отделните низови звена - ДГС и ДАС. С особена важност в този процес се откроява бизнес планирането, което ще доказва ефективността на всяка инвестиция още на етап планиране и ще позволява да се влагат ефективно както собствени, така и привлечени средства, средства от Националния фонд „Българска гора“ или от европейските фондове и инструменти. В този смисъл новите, вече стопански субекти, определящо трябва да бъде не щатното разписание, което е спуснато (разрешено) „от горе“, а реалният принос на всеки специалист в успешното осъществяване на бизнеса, в повишаване на неговата ефективност. Тук вече следва да имат своето място завършилите висше образование по туризъм, екология, агрономство, стопанско управление в горското стопанство, които

се подготвят в Лесотехническият университет. Осъществяването на успешен бизнес е доста по-трудно и отговорно от напрегнатото, изнервящо, но дългосрочно сигурно щатно гържавно място. „Пренастройването“ на мисленето от бизнеса към гържавната администрация е много по-лесен процес, отколкото обратното, което всъщност ще бъде и най-голямото предизвикателство в следващите няколко години, и ще бъде решаващо, за да се наложи или отрече този модел.

На четвърто място, развитието на предприемачеството в гържавния сектор има много недостатъци и ще се следи от обществото под лупа. Особено ако енергията се насочи в небрежно и безстопанствено разходване на ресурсите, на принципа „гържавното е общо“, ако се увеличава администрацията и се декапитализират гържавните активи в нечия частна полза.

На пето място, този преход се осъществява в контекста на доста по-различни условия и възможности. От една страна, европейските фондове и финансови инструменти са източник на огромни финансови ресурси и опасенията, че няма да се усвояват, не са много безпочвени. Необходима е сериозна и задълбочена работа както за самата техническа подготовка на проекти, така и за формулиране на бизнес идеи, даване на приоритет на проблемите за решаване, намиране на необходимите средства за изпълнение на проектите и за съфинансиране на собствения дял. От друга страна, гържавата като собственик има много ограничени възможности като получател на финансови ресурси от ЕС. Това налага много внимателно да се огледат и обмислят възможностите, както и възможните направления, в които би могло да се кандидатства за средства. Това означава специализиране, формиране и подготовка на екипи за разработване на проектни идеи, както и за разработване на проектите за кандидатстване в низовите звена - ловните и горските стопанства.

Инж. Стоян
ВЪРБАНОВ

ме немалко приходи. С новогодишни елхички снабдявахме Тополовград, Димитровград, Хасково, Нова Загора, Ямбол и Елхово. От нивите в горския фонд получавахме фураж, ечемик и овес. Там, където бе възможно, извършвахме цялостна обработка: изоравахме площта

та бе около 16 000. Към горското стопанство направихме и пчелин - получавахме мед както за вътрешно потребление, така и за продажба. Имах намерение, по-скоро идея, да построим инсталация за производство на терпентин от младите борови клонки, но времето за това не достигна. Препоръчвам на младите колеги лесовъди при възможност да осъществят тази идея. В огромната разнообразна дейност участваха близо 1000 души, а по време на залесителни кампании - дори до 2000.

На младите колеги препоръчвам

През 1958 г. бях назначен за директор на Горско стопанство - Тополовград - тогава национален обект, обхващащ Сакар планина, с общ горски фонд 510 000 дка, а площта на Тополовградското лесничество бе 250 000 декара.

Състоянието на територията на Горското стопанство по това време беше нещо подобно на Саудитска Арабия. Пороите жестоко, необезпокоявани от никого, си бяха казали думата - картината беше страшно грозна. Моята задача като ръководител на горско стопанство беше да спра или до минимум да огранича действието на стихията, да спра ерозията на реките Врашка, Чамурлийка, Соколица и другите, които бяха нанесли и продължаваха да нанасят огромни щети на хората и същевременно затлачваха новопостроения яз. „Розов кладенец“. Борбата с тези природни явления ставаше главно по два начина: залесяване на водосбора и построяване на хидротехнически съоръжения като баражи, възлизаци на 2500 м³, каменни прагове - 5000 м³, над 75 000 дка залесяване, фашинажи, клейонажи и корекция на реки. Успоредно с тази основна работа, която вършехме с високо качество, започнахме и широка стопанска дейност. Тя се изразяваше в най-различни направления. Събирахме гъби манатарки от гъбовите гори, рижики и масловка от новосъздадените иглолистни култури, като средногодишно бланширахме по 100-150 тона гъби. Добивахме и по 50 тона просо, за което получавахме немалко валута. Изнасяхме горски кокичета за Москва и Ленинград чрез предприятие „Булгарцвет“, дейност, от която също получавах-

с трактор и с помощта на добитък сеяхме ечемик, овес и дини, а след жътвата окопахме младите иглолистни фиданки. На по-богати почви пък, край реките, засаждахме дини и тикви и залесявахме едроразмерни фиданки: тополя, американски гъб, кестен, орех и бадем. Стараехме се от една и съща площ да получаваме по две неща - от междуредията косяхме 200-300 т сено, което ползвахме за нашите животни, а излишъка продавахме. Добивахме и по 400-500 кг семена от грени, от кашата на плодовете правехме много хубава ракия. Създадохме и обработвахме 10 дка културни сортове лоза и 20 дка алжурка - местен сорт. Така че за всички наши празници осигурявахме собствено вино и ракия. Събирахме и по около 20 т гъбов жълъд за семена. Добивахме гъбови кори, които продавахме на завод „Стефан Кираджиев“ - гара Кричим, за добив на танин. В района имаше мраморни карieri. От техните отпадъци - мраморни отломки, добивахме вар. За целта построихме две варови пещи от по 60 т едната. В тях обработвахме отломките.

Хората, които работеха при пещите, живееха там и там отглеждаха крави за мляко, от което част се отделяше за продажба за родилки от околните села. Отглеждаха се също и птици - кокошки и патици, за месо и яйца. За отглеждането им се ползваше фураж от самото Горско стопанство.

Всички диви шипкови храсти край пътищата на района облагородихме с казанлъшка маслогайна роза, а диворастващите киселици, ябълки и круши - с културни сортове. Общият брой на тези храсти и дръвче-

Немислимо бе тази дейност да се извършва без помощта на животинска сила. Разполагахме с 50 чифта волове, коне, биволи - собственост на горското стопанство, и с много магарета, катъри, камили - на частни лица.

Отглеждахме и към 350 глави едър добитък за добив на месо за валута и за нуждите от впрегатен добитък на други горски и дърводобивни стопанства, трудовокооперативни и държавни земеделски стопанства.

Веднъж поехме дори гоотглеждане то на всичките 60 крави на ТКЗС в с. Гаврилово, Сливенско. Животните бяха в критично състояние. Отглеждахме ги, угоихме ги, след което разликата в килограми ни бе запламена.

За цялостната моя работа съм награждаван с най-високите държавни отличия. Стопанството е излъчвало три пъти за национален първенец. В сп. „Горско стопанство“ през 1966 г. написаха за мен: „Инженер-лесовъд Стоян Върбанов, директор на Тополовградското горско стопанство, за сравнително къс период създаде над 30 000 дка млади иглолистни гори в обезлесената преди Сакар планина“.

По това време бе сформирани професионален екип, за да заминем на работа в Република Куба. За ръководител по административните въпроси бе определен главният инженер на Министерството на горите - Боньо Петков, а Тодор Балов - също от Министерството - за специалист по химичната и биологичната борба с вредителите, аз пък бях предвиден да отговарям по производствените въпроси. Това обаче не се осъществи.

▲ Смолодобив с помощта на стимулатори,
ГСК - Пазарджик, 1984 г.

◀ В много горски стопанства през 70-те и 80-те години на миналия век имаше пчелини

Плантация от арония, създадена в
УОГС „Петрохан“ - с. Бързия, 1982 г. ▶

▼ Овчарници за 3600 животни в ДАС „Шерба“, 1983 г.

Проф. д-р Константин
АСПАРУХОВ

Основните проблеми на дърводобива у нас сега

По общото мнение на специалистите и широката общественост начинът, по който се провежда дърводобивът у нас през последните години, доведе до нанасянето на значителни и трудно поправими увреждания на горските масиви. В основата на тези неблагоприятия стои отнемането, съгласно постановките на Закона за горите от 1997 г., на правото на стопанска дейност на държавните структури в горското ведомство. По такъв начин, независимо от държавната собственост на преобладаващата част от нашите гори, държавата абдикира от задълженията си да организира и да осъществява тяхното правилно и целенасочено стопанисване. Това наложи дърводобивната дейност да се организира и провежда от новосъздадени дребни частни фирми, които нямат необходимите познания и ресурси за тази дейност и нужната координация и връзки помежду си. Приетите през тази година поправки в Закона за горите, с които се възстановява правото на стопанска дейност на държавните структури в горския сектор в лицето на горските стопанства, създават добра нормативна основа за преодоляване на това несъответствие и за решително подобряване на цялостната дейност по стопанисване на горския фонд. Направените корекции в законовата уредба на горите са необходимото, но не и достатъчно условие за подобряване на работите по дърводобива и тяхното стопанисване. За постигането на тази цел е нужно преди всичко да се изяснят и анализират основните пречки и нерешени проблеми пред дърводобива у нас сега, въз основа на което да се набележат подходящи мерки за тяхното преодоляване.

Един от най-тежките проблеми за дърводобива у нас сега е изключителната му разпокъсаност и раздробеност между голям брой малки фирми с недостатъчно финансови, технически и кадрови ресурси и с краткосрочна ангажираност в тази дейност. Липсата на всякаква координация между тях при усвояването на отделните обекти от даден горски басейн игнорира взаимната връзка и влияние на тези обекти, с което се нарушава общото им комплексно въздействие върху състоянието и развитието на заобикалящата природна среда. А именно това комплексно въздействие на гор-

ските масиви ги отличава от другите растителни съобщества в природата и прави въпросите за правилното им екологосъобразно стопанисване изключително актуални и жизненоважни не само за техния собственик и за непосредствения им ползвател, но и за цялото общество. С приетите изменения в Закона за горите на горските стопанства се възлага да организират и провеждат дърводобива - самостоятелно или чрез възлагане, в държавните гори и да продават на склад добитите дървени материали. Това позволява да се преустановят некоординираните действия на множеството дребни фирми, които затрудняват контрола и създават твърде благоприятни условия за незаконни сечи и кражби. За да се избегнат допусканията сега слабости и грешки при използването на частни фирми, трябва да се предвидят подходящи форми за дългосрочното възлагане на дърводобива. Това ще осигури траен интерес към тази дейност и за бъдеще, за да стане икономически изгодно и за фирмите влагането на необходимите значителни инвестиции в дърводобива.

Организирането и провеждането на дърводобива от горските стопанства, които са трайно свързани с усвояваните горски масиви, създава необходимите условия те да организират изграждането и поддържането на необходимата за тази цел пътна инфраструктура. При сегашната организация на дърводобива краткосрочната ангажираност на множеството малки фирми прави неизгодно тяхното участие в тази дейност, в резултат на което горската пътна мрежа днес е напълно занемарена и тотално разбита. Липсата на подходящо изградена и добре поддържана мрежа от пътищата в горите, позволяваща необходимия общ и непосредствен достъп до отделните обекти, силно затруднява и прави дори невъзможно използването на съвременна, високоефективна и екологосъобразна техника и технология при дърводобива. По тази причина, както и поради липсата на ясна перспектива за бъдещата дейност на ангажираните с дърводобива у нас сега предимно малки фирми с твърде ограничени финансови ресурси, нашият дърводобив по отношение на прилаганата техника и технология се върна сега на нивото от средата на миналия век. В тази насока не по-малко тежко се отразява и липсата на добре подготвени изпълнителски, а за съжаление - и ръководни кадри, в областта на дърводобива. При отпадането на тази дейност от задачите на държавните структури в горския сектор учебните програми по механизация и технология на дърводобива в специализираните професионални гимназии и в Лесотехническият университет бяха драстично съкратени. Сред част

от техните преподаватели по специалните дисциплини и особено сред ръководните им органи се възприе и утвърди крайно погрешното становище, че след като държавните органи в горите няма да се занимават с дърводобива, не е необходимо тази дейност да се изучава така задълбочено и подробно. Тази позиция до голяма степен се дължи и на съществуващата дългогодишна практика в нашата страна - държавните учебни заведения да готвят кадри главно и единствено за държавните структури. В резултат на тези грешки голяма част от младите специалисти със средно и висше образование по горско стопанство нямат необходимите познания за съвременните технически средства и технологии в областта на дърводобива и възможностите за тяхното приложение при нашите условия. Недостатъчните им познания в тази област им пречат да разработят и поставят при търговете за отдаване под аренда на дърводобивните обекти добре обосновани задължителни условия и изисквания към прилаганите технически средства и технологии, които да осигуряват не само необходимата ефективност на изведения дърводобив, но и максимално възможното опазване на горската екосистема. Тези изисквания и условия, за да бъдат достатъчно добре обмислени и съгласувани, трябва да залегнат в технологичната част на лесостроителните проекти на усвояването. За съжаление, тази част на утвърдените лесостроителни проекти у нас сега е толкова общо и бегло разработена, че не може да изпълнява своето предназначение. Поради това би трябвало поне за насажденията с трудни за усвояване условия или с особено високи лесовъдски и екологични изисквания да се разработят подробни разширени годишни извлечения от ЛУП. Тези извлечения трябва да съдържат добре обосновани конкретни и ясни изисквания към последователността на работа и технологията при извеждане на дърводобива в такива насаждения и да бъдат задължителни за ползвателите, независимо от формата на собственост на насаждението. Това е единственият начин да се защитят общите интереси на обществото за развитието и ползването на горските ресурси на страната.

За постигане на търсения икономически и екологичен ефект от така набелязаните мерки в областта на дърводобива е необходимо горските стопанства да проявят висока възискателност при осъществяването на тази дейност, като въведат строга отчетност и контрол на получените резултати. За целта в сключваните договори с изпълнителите трябва да се предвидят строги санкции за неспазване на предварително поставените условия, особено по отношение на лесовъдските и екологичните изисквания. В тази насока твърде благоприятно отражение може да даде предвиждането на преференции и поощрения за онези фирми и изпълнители, които използват съвременни високоефективни и екологични технически средства и технологии, отговарящи най-пълно на конкретните условия. Като се имат предвид ограничените възможности за покупка на вносни машини и технически средства и твърде разнообразните специфични условия за дърводобив в нашите гори, може да се окаже рационално да се осигурят преференции и поощрения за създаването на наша дърводобивна техника, отчитаща най-пълно тези особености.

Разгледаните сериозни слабости при осъществяването на дърводобива у нас и набелязаните мерки за тяхното преодоляване биха могли да помогнат за преодоляване на сериозното му изоставане в техническо и технологично отношение и да възстановят до голяма степен престижното място в тази област, което заемаше нашата страна в региона.

Съгласно данните на РУТ към 31.12.2007 г. Държавната агенция по горите охранява горски фонд от 3.9 млн. хектара. Върху охраняваната територия на държавните лесничейства и държавните дивечовъдни станции са обособени 543 горскостопански участъка. Охранителните участъци са 2450 със средна площ от 1589 ха. Общата численост на горската и ловната стража е 2973 служители. Горските стражари на охранителни участъци са 2417. Служителите от Подвижна горска стража към регионалните управления на горите са 413, като от тях 137 служители осъществяват дежурства на 31 постоянни контролни горски пункта. Ловната стража включва 137 служители, от които 19 са от Подвижна ловна стража.

Охраната на горите, дивеча и рибата

• *Отчет и анализ за 2007 година*

Инж. Николай ПИРОНКОВ - директор на Дирекция „Охрана на горите, дивеча и рибните ресурси“ в ДАГ

Констатираны и разкрити нарушения

През 2007 г. са извършени общо над 400 000 проверки на превозни средства, лица и обекти, свързани с ползването, преработката и търговията с горски, дивечови и рибни ресурси. Констатираны са 17 271 нарушения, като са съставени 13 498 акта за административни нарушения. От образувателите административно-наказателни преписки 155 са прекратени от директорите на ДЛ и ДДС. В прокуратурата са изпратени 2733 преписки с данни за извършени престъпления, или по 20 % от актовете.

От служители на МВР са съставени 86 акта, а от надзиратели към ловни сдружения - 57.

По констативни протоколи, протоколи от ревизии на охранителните участъци и актове общото количество незаконна дървесина е: фасонирана - 49 м³, обла строителна - 6774 м³, и 31 504 пространствени куб. м дърва и вършина.

С актове са задържаны 9126 кг странични горски продукти, 226 кг риба и дивечово месо. Като средства за извършени нарушения с актове са задържаны 181 моторни превозни средства, 70 коня, 662 каруци, 125 моторни триона, 6 броя незаконно и 42 броя законно притежавано оръжие, 17 лодки, 103 мрежи и 901 други инструменти и прибори.

С най-много констатираны нарушения са регионалните управления на горите, в които има държавни лесничейства и дивечовъдни станции с много висока концентрация на нарушенията, основно от организирани ромски групи. За част от тези поделения вече сме посочвали, че не се предприемат достатъчно енергични мерки за ограничаване на нарушенията и ситуацията надхвърля по размери проблемите, които съществуват в района на ДЛ - Самоков. С най-много, констатираны с актове и протоколи, нарушения за 2007 г. са:

♦ РУТ - Берковица: ДЛ - Монтана - 457 нарушения (232 акта), ДЛ - Враца - 429 нарушения (345 акта), ДЛ - Видин - 313 нарушения (231 акта). Общо за РУТ - 2064 нарушения, или 12 % от нарушенията за страната, и 1424 акта.

♦ РУТ - Ловеч: ДЛ - Плевен - 819 нарушения и 764 акта, ДЛ - Луковит - 279 нарушения и 182 акта, или общо за РУТ - 1994 нарушения и 1607 акта.

♦ РУТ - София: 1602 нарушения (765 акта), като в ДЛ - Ботевград, има 341 нарушения и 193 акта.

♦ РУТ - Русе: ДДС „Сеслав“ - гр. Кубрат - 458 нарушения и 235 акта, или общо за РУТ - 1465 нарушения (1066 акта).

♦ Значителен брой нарушения са констатираны в района на ДДС „Болярка“ - Велико Търново - 395 и съответно 321 акта, и ДЛ - Гоце Делчев - 319 нарушения и 302 акта. За разлика от общата тенденция за намаляване на нарушенията, в РУТ - Берковица, има нарастване с 2.5 %. На равнището от 2006 г. са актовете в Регионалните управления на горите в Ловеч и Велико Търново.

Най-чувствително е спаднал броят на актовете в РУТ - София - със 78 %, от 3433 на 765 броя.

Наказателни постановления - наложени и изпълнени наказания

По съставените през годината актове до края на периода са издадени 10 863 наказателни постановления (за 93 % от актовете), от които към края на 2007 г. 7055 броя, или 65 % са влезли в сила. Обжалвани са 269 наказателни постановления (2.5 % от издадените), като от тях 50 са отменени - 18.65 % от обжалваните и 0.5 % от издадените.

Наложени парични санкции с наказателни постановления са общо 1.891 млн. лв., а по влезлите в сила НП са 1.051 хил. лева.

Запечатани са общо 69 обекта за преработка и търговия с дървесина, като за 55 от тях заповедите са издадени от РУТ, ДЛ или ДДС.

До края на годината са изпълнени наказанията по 1388 наказателни постановления (19.6 % от броя на

(Продължава на стр. 14)

Контролен горски пункт на РДГ - Пазарджик, край с. Варвара

Инж. Спас ТОДОРОВ -
директор на Дирекция „Информационно
обслужване и връзки с обществеността“ в ДАГ
и председател на „Силва Медитеранеа“

СИЛВА МЕДИТЕРАНЕА -

Когато през 1911 г. френският лесовъд Роже Хикел предлага създаването на международна асоциация на лесовъдите, интересуващи се от проблемите на средиземноморските гори, вероятно никога не е предполагал, че идеята ще се окаже толкова жизнена. Замислена и реализирана като Средиземноморска горска лига до края на тридесетте години на миналия век, в дейностите на организацията участват сто представители от осем страни.

След края на Втората световна война през 1948 г. ФАО определя на „Силва Медитеранеа“ статута на подкомисия към Европейската комисия за горите. Тя провежда своята първа сесия в Европейското бюро на ФАО в Женева, където всеки две години до 1970 г. се организират сесиите на Комисията. През 1956 г. тази подкомисия се обединява с трите останали горски комисии на ФАО - за Европа, за Близкия Изток и за Африка, превръщайки се в смесена комисия по средиземноморски горски въпроси.

Средиземноморският регион включва 24 страни, в които живее 7 % от населението на света. В Средиземноморския регион се намират около 80.2 милиона хектара гори (ФАО, 2005), което представлява около 9 % от общата площ на региона.

Ежегодните стихийни горски пожари, напредването на пустинята и пясъците, обезлесяването, нуждата от мащабни залесявания във водосборите на построените язовици, деградирането на горските екосистеми под влияние на климатичните промени са някои от проблемите, пред които се изправят средиземноморските страни.

Мисията на „Силва Медитеранеа“ може да се обобщи в няколко основни насоки:

- Периодичен преглед на тенденциите в ползването на горските територии в Средиземноморския регион и оценка на въздействието от промените в земеделието, индустрията и развитието на градовете.
- Постоянно съветване на правителствата на страните членки за преориентиране или подобрене в изпълнението на горските политики, необходими за посрещане на предизвикателствата.

- Периодичен преглед на напредъка на горските технологии в регионален и екологичен контекст с цел по-добра оценка на съвременните методи за ползване на горските територии.

- Реализиране на съвместни дейности - научни, изследователски и приложни, в пет работни групи: борба и превенция срещу горските пожари, многофункционално използване на горскодървесните видове, горски генетични ресурси, стопанисване на корковия дъб и атлаския кедр - видове с изключително значение за по-голямата част от страните, участващи в организацията.

От особено значение е 11-та сесия, проведена през 1970 г. Тогава ФАО трансформира комисията в Комитет за сътрудничество по горските въпроси в Средиземноморието. Форумът приема много важни новаторски решения, насочени към обезпечаване на проектна и финансова подкрепа за реализиране на мащабни горски дейности. За съжаление между 70-те и 80-те години вниманието на международната общност е фокусирано преди всичко към тропическото лесовъдство, което измества акцента от екорегионите в Средиземноморието. Това е времето на интензивен дърводобив в Гвинея, Кот д'Ивоар, Либерия и Конго. Периодът на бездействие за „Силва Медитеранеа“ приключва с провеждането на 12-та сесия в La Grand Motte, Франция. Следващите 15 години са изключително успешни за организацията. Създава се и се развива информационната система за обмен на данни, необходими за превенцията и борбата с горските пожари. Събрана е огромна информация за произхода, биологията и лесовъдските системи за създаване и отглеждане на кедрови гори, на насаждения от корков дъб и евкалипти. Правят се много залесявания, изследвания и публикации, включително за кедъра и средиземноморските дърбове.

Еволюцията на „Силва Медитеранеа“ показва, че има натрупан човешки опит. Тя е свидетелство за необходимостта и значението на един регионален орган в Средиземноморието, посветен на усилията на средиземноморските народи да запазят идентичността си чрез съхраняване на техните гори. В продължение на

повече от 60 години се реализират съвместни проекти: за проучване на генетичните горски ресурси - в Израел, Италия, Франция, Мароко, Тунис и Иран, за залесяване - в Мароко, Алжир, Ливан, Иран и Ирак, за съвместни действия, включително създаване на система за наблюдение и превенция срещу горските пожари - в Португалия, Испания, Франция, Италия, Гърция, Кипър, Турция.

Пазя незабравим спомен от срещата с министъра на горите на Ислямска Република Ирак през 1996 г. в Кайро, който сподели с мен удовлетворението от съвместната работа и постигнатите резултати в горското стопанство в неговата страна, постигнати благодарение на проектите на „Силва Медитеранеа“ и на участието и на български лесовъдци.

Признаците за проблеми във функционирането на ор-

Провеждането през април 2008 г. на 20-та сесия на „Силва Мег“, както приятелски я наричат горските експерти, съвпада с период на преобразуване на ФАО. Фондовете, с които разполага ФАО, са крайно недостатъчни. Това не позволява трайното и пълноценно извършване на предвидените действия и не гарантира нейната автономност. При създадите се условия се налага всяка организация и помощен орган да осмисли и осъвремени своята дейност, предвид новите проблеми и приоритети. „Силва Мег“ не остава встрани. И затова сесията в София се превърна в отправна точка за нейното преобразуване.

Какво бъдеще искаме за „Силва Медитеранеа“? Прави ли са тези, които смятат, че организацията е малко дөмоде? Какво да се направи, за да може гласът на „Силва Медитеранеа“ да зазвучи и в съвременна

НАЧАЛОТО НА ЕДНО ЗАВРЪЩАНЕ

ганизацията започват да се наблюдават и констатираме в края на 90-те години, което е причина членовете на Комитета да поискат външна оценка по отношение на мандата, начина на функциониране, резултатността от дейностите и надеждността на създадените информационни мрежи. Оценката, извършена от представители на ЮНЕСКО и на CИHEAM (Centre International de Hautes Etudes Agronomiques Méditerranéennes) - Международен център за проучвания в областта на средиземноморското земеделие и горско стопанство, предлага три възможности: да се реализира една радикална промяна на статута и на мандатите на организацията, да се запази и укрепи съществуващият статут или организацията да се трансформира или закрие.

Средиземноморските страни имат много общи и преди всичко уникални характеристики. В същото време те са изправени пред много нарастващи проблеми. Средиземноморският регион е една от най-чувствителните зони по отношение на климатичните промени и тяхното неблагоприятно въздействие върху наличната горскорастителна покривка. Ежегодните опустошителни пожари, особено по северното крайбрежие на Средиземноморския басейн, представляват огромен общ риск за всички средиземноморски страни. Натискът на върху горите се увеличава с всяка изминала година поради нарастващата численост на населението в Северна Африка и развитието на туристическия бизнес и услугите, свързани с отгдиха в Южна Европа. Опустиняването на териториите в северната част на Африканския континент е една от главните причини за нарастващата бедност на населението в този географски район и за емиграцията му на север. Средиземноморските гори са твърде често в центъра на местни и регионални конфликти, свързани с устройството и начина на ползване на територията - свръхпашата, туризма, необходимостта от все нови и нови, неизползвани за земеделие земи. От друга страна, техният принос при формирането на брутния национален продукт не е от такова значение, което да ги превърне в политически приоритет в региона.

тоналност? Представителите на страните членки, заедно с част от международните институции - партньори и организации на гражданското общество, бяха единодушни, че такова разнообразно участие разкрива и изразява подкрепата на съответните страни към дейността на Комитета.

Все пак, за да изпълнява успешно посочената роля, „Силва Медитеранеа“ би трябвало да отговори в по-голяма степен на нуждите на страните, подобрявайки приноса към горския сектор за благополучието и социалния напредък на тяхното население, включително намаляването на бедността и осигуряването на храната, подобряването на взаимовръзките между конвенциите на ООН, и подкрепяйки националните горските програми за постигането на устойчиво стопанисване на горите.

Всички участници в Софийската среща се съгласиха с необходимостта да бъде укрепена „Силва Медитеранеа“. Предвид постигането на тази цел са създадени шест работни групи по: горски пожари, корковия гъб, средиземноморските гори и устойчивото развитие, горските генетични ресурси, горите и климатичните промени, механизми на финансиране. Програмата за тяхната четиригодишна дейност ще бъде приета на заседанието на Изпълнителния съвет през октомври в Рим. В същото време организацията иницира обсъждане на предложения за промяна на статута си, изработване на комуникационна стратегия и лого, увеличаване на приноса на националните горски сайтове към общия сайт на организацията. Ще бъдат проучени и възможностите за взаимодействие между структурите на „Силва Медитеранеа“ в Европейския съюз, отговорни за развитието на селските райони и горите, което да позволи участие в съвместни проекти. „Силва Медитеранеа“ търси своята идентичност, а България поема председателството на организацията в много отговорен момент от развитието ѝ. Желанието на всички е в края на четиригодишния мандат да има ясни перспективи пред една от съществуващите най-дълго международни организации по сътрудничество в горската област.

Национално училищно състезание

Сутринта на 10 май в двора на Професионалната гимназия по горско стопанство - Велинград, настроението беше празнично. Предстоеше откриването на Националното състезание „Горски многобой“ между учениците от 7 професионални гимназии по горско стопанство в страната, организирано от Министерството на образованието и науката. Една стара традиция бе възстановена след години прекъсване. Предстоеше възпитаниците на гимназиите да премерят професионални умения и спортен дух в няколко дисциплини.

Когато тържеството започна, росата още не беше паднала от зелените двор на училището и капките ѝ отразяваха празнично слънчевите лъчи, а дърветата, обгърнали училищната сграда, поемаха вълнението на гостите и участниците в състезанието. Отборите бяха построени: по трима души от Професионална гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ - Велинград, Професионална гимназия по горско стопанство и дърводобив „Ст. Божков“ - Батак, Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ - Тетевен, Професионална лесотехническа гимназия „Н. Вапцаров“ - Банско, Професионална гимназия по дървообработване „Г. Кондролов“ - Бургас, Лесотехническа професионална гимназия - Берковица, и Професионална гимназия по дървообработване и строителство - Хасково.

Младежкият духов оркестър „Димитър Мечев“ с мажоретния състав - Велинград, дадоха начало на тържеството. След химна на Република България прозвуча химнът на Европа. Тържеството уважиха Негово превъзходителство Томас Фелер - посланик на Конфедерация Швейцария у нас, доц. Стефан Юруков - председател на ДАГ, Валентина Дейкова - директор на Дирекция „Професионално образование и продължаващо обучение“ в МОН, д-р инж. Николай Йонов - директор на Дирекция „Наука, образование и международна дейност“, инж. Спас Тодоров - директор на Дирекция „Ин-

формационно обслужване и връзки с обществеността“ в ДАГ, инж. Иво Мирчев - директор на Дирекция „Наука и образование“ в МЗХ, Иван Лебанов - кмет на община Велинград, доц. Иван Палигоров - декан на Факултет „Стопанско управление“ на ЛТУ, доц. Милко Милев - декан на Факултет „Горско стопанство“ на ЛТУ, инж. Валентин Духленски и инж. Иван Сачков от „Хускарна - България“, инж. Георги Драганов - управител на „Андреас Шил“ за България, инж. Мехмет Велият - директор на РДГ - Пазарджик, и директори на държавни ловни и горски стопанства. Състезанието бе осъществено със съ-

действието и подкрепата на МОН, ДАГ, МЗХ, „Хускарна - България“, „Андреас Шил“, ДЛС „Алабак“, ДЛС „Чепино“, ДГС - Селище.

От името на организаторите присъстващите поздрави Валентина Дейкова. С приветствие се обърна и посланикът Томас Фелер, който на свой ред получи от домакините подарък - статуетка, изобразяваща сова - символ на знанието и мъдростта, и саксия с дървото гинко билоба, което олицетворява здравето и дълголетието. Доц. Стефан Юруков приветства присъстващите и изрази задоволство, че се възобновява една прекъсната традиция, което дава възможност да се задълбочат познани-

Горски

5

6

лина беше садена на фиданки (сн. 2 и 3). На предварително обработена и подготвена площ всеки от участниците трябваше да засади по една иглолистна фиданка.

гова пръчка с тежест от 20 г към мишената, като се стреми да улучи центъра. Мишената се състоеше от 3 кръга с радиуси съответно 0.5, 1.5 и 2.5 метра. Състезателят имаше право на три опита от разстояние 20 метра.

Навсякъде по маршрута състезателите имаха бурната подкрепа на своите съученици, които ги аплодираха и насърчаваха.

Последната дисциплина от първия етап бе ловна стрелба по панички на предварително подготвено за

Многобой

4

7

8

ята на учениците за бъдещата им практическа дейност. ДАГ ще подкрепя и в бъдеще подобни инициативи, които биха могли да прераснат в международни - добави доц. Юруков, който е възпитаник на Техникума по горско стопанство във Велинград.

Присъстващите поздравиха и кметът на община Велинград. Накрая към гостите и участниците с приветствие и пожелание за успех се обърна директорът на Професионалната гимназия инж. Стефан Шулев, изразявайки и своята благодарност към организаторите (сн. 1).

Откриването завърши с пускането на 7 гълъба, колкото са и състезаващите се отбори.

Доиде време да започне надпреварата. Предстоеше първият етап на състезанието, при който участниците трябваше да пробягат маршрут с дължина 2 км по пресечен терен. По него бяха включени пунктове по отделните дисциплини, а при всеки от тях бе сформирана комисия, която да оценява участниците. Първата дисциплина

Комисията следеше зорко как се използва подобрения меч на Колесов, дали цепнатината е с подходящата ширина, дали фиданката се поставя на правилната дълбочина, как се разполага коренът и кореновата шийка, дали се притъпква добре и т.н. За всяка неправилно изпълнена операция по залесяването на фиданката на състезателя биваха наложени по 5 наказателни минути.

При справяне с първата дисциплина състезателят се отправяше тичешком към втората - разпознаване на иглолистни и широколистни дървесни видове, дървесина, стъпки и дири на дивеч и птици, болести и вредители (сн. 4). Експонатите за разпознаване трябваше да бъдат изписани с техните латински наименования, а при неправилно изписване се налагаха наказателни минути.

После отново право нагоре бегом към третата дисциплина - спортен риболов (сн. 5 и 6). От стартова позиция всеки състезател трябваше да замаята със спининг

целта стрелбище (сн. 7). Стрелбата се извърши на принципа „скийт“ с гладкоцевна пушка 12 калибър. Всеки състезател имаше право на 4 изстрела - 2 единични патрона и една дубла. При всяка неулучена паничка и неспазване на правилата на техническа безопасност състезателите получаваха наказателни минути.

Накрая спринт до финала. Някои от участниците се състезаваха „по вода“ заради ронкалия внезапно дъжд. Сякаш по поръчка обаче той спря за втория етап, който бе отборно състезание, включващо повяляне, кастрене и разкрояване на дърво. Пълен комплект защитно облекло от „Хускварна“ получи всеки от участниците в състезанието. Всеки отбор трябваше да определи посоката на повяляне на дървото, като постави жалон на разстояние от дървото в посоката на повяляне. Първият състезател трябваше да повали дървото в точно избраната посока към жалона, да извърши засека и отрязването, като не допусне увреждане на стъблото и нарушение на техническата безопасност (сн. 8). След повялянето на дървото вторият състезател продължаваше с кастрене на клоните (сн. 9). След остражването третият състезател оразмеряваше, разкрояваше на подходящи сортименти в зависимост от диаметъра на поваленото дърво и с помощ-

та на клупа за лежаща маса определяше кубатурата на отделните сортименти и цялото дърво (сн. 10).

Комисията зорко наблюдаваше дали правилно се определя посоката на повяляне, като поставяше и аказателни минути за всеки метър отклонение от определената посока, дали правилно е определен и изпълнен засек, измерваше големината на предпазната ивица, следеше и контролираше кастренето, разкриването и кубираването. Наказателни минути се получаваша и при неспазване на правилата по техническа безопасност.

Накрая отборите се отправяха към последното си изпитание - прецизно рязане на шайби (сн. 11). На предварително подготвена за целта площадка бяха поставени успоредно два станокa, като върху все-

ки от тях бе закрепено обелено трупче. Предварително бе отбелязано мястото за извършване на рязовете с боя - ивица широка 5 см. По регламент първият рез трябваше да се направи отгоре надолу, а вторият - отдолу нагоре. Тук комисията следеше за отклонение над 1 см в широчината на шайбата и нарушаване на правилата за техническа безопасност. Уморени, но удовлетворени от оспорваната борба, състезателите приключиха многобоя и настана трепетното очакване на наградите.

Церемонията по награждаването започна с изпълненията на детска вокална група „Караоке“, младежки танцови двойки от Спортен клуб „Импулс“ и чудесните млади изпълнители на народни песни и танци от Велинград. Когато умората отстъпи мястото на настроението и вълнението, започна и награждаването. Всеки от участниците получи предпазното работно облекло от „Хускварна“, с което взе участие в състезанието, както и тениска и шапка, каталог от „Щил“, подарък от ПГГС - Велинград, грамота и медал от Министерството на образованието и науката.

Наградени бяха и ръководителите на отборите: Николай Попов - ПГДС - Хасково, Анислав Цветков - ПГГСД - Тетевен, Васил Шулев - ПГГС - Велинград, Гинка Минкова

- ПГД - Бургас, Стефка Цекова - ЛПГ - Берковица, Георги Божанов - ПГГСД - Батак, и Костадин Юнчев - ПЛГ - Банско.

В индивидуалното класиране на трето място се класира Йордан Диманов от ПГГС - Велинград, който получи грамота, вимпел, тр4 плейър и хладилна чанта от „Хускварна“, на второ - съотборникът му Димитър Шопов, който получи грамота, вимпел, DVD плейър, както и сак от „Хускварна“, а

мет, както и 3 оригинални рейнджърски шапки от „Хускварна“. На второ място се класира отборът на Велинград, който получи грамота, плакет, тр3 плейъри и шапки. На първо място бе отборът на Берковица, който получи грамота, плакет, тр4 плейъри и шапки от „Хускварна“. В крайното отборно класиране третото място зае отборът на Тетевен, чиито състезатели се зарадваха на професионални колани от „Щил“ и часовници от „Хускварна“.

Отборът на Велинград - първи в крайното отборно класиране, взе наградите и в индивидуалното (отляво надясно): Димитър Шопов - второ място, Мехмед Тюлменов - първо място, Йордан Диманов - трето място

първо място зае Мехмед Тюлменов също от Велинград, който бе награден с грамота, цифров фотоапарат, вимпел и чанта за лаптоп от „Хускварна“.

Единственото момиче участник в състезанието Диляна Илиева от отбора на Хасково получи стъклена пластика и сак от „Хускварна“, както и пожеланието догодина още момичета да се престрашат да вземат участие в надпреварата.

В отборното класиране за втория етап от състезанието на трето място се нареди отборът на Тетевен, чиито състезатели получиха грамота, плакет и 3 броя флашпа-

Второ място бе за отбора на Берковица. Каски от „Щил“ и часовници от „Хускварна“ имаше и за тях.

Първото място завоюва отборът на Велинград, а наградата бе моторен трион от „Щил“ и часовници от „Хускварна“, и разбира се купата на първенеца (сн. 12). От „Хускварна“ всички гимназии получиха и по една чанта за лаптоп.

А за нас остана удовлетворението, че наблюдавахме едни млади хора, които вече тежат на мястото си и усърдно се подготвят за лесовъдската професия. Едни

млади хора, които уверено гледат напред и които ни карат да бъдем спокойни за бъдещето на отрасъла. За нас остана и удовлетворението да се срещнем с един одухотворен учителски колектив, който гори в работата си с оня възрожденски огън, напук на кризата в образованието. Един колектив, който начело с директора инж. Стефан Шулев в рамките на два дена ни даде пример за перфектна организация, качество на работа и любов към професията.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

На 10 април в сградата на Държавно лесничейство - Кричим, (вече Държавно горско стопанство) с юбилейно честване бе отбелязана 70-годишнината от създаването на горската администрация. Сред гостите на тържеството бяха зам.-началникът на РУТ - Пловдив, инж. Пенчо Дерменджиев, кметове и представители на общините Кричим, Перушица, Стамболийски, Родопи, както и началниците на РПУ и РС „ПБЗН“ - гр. Стамболийски. Пред сградата на лесничейството беше открита паметна плоча, а гостите поднесоха поздравителни адреси и засадиха дръвчета в парка на града. Директорът инж. Цветан Цветанов запозна присъстващите с историята на създаването и развитието на горската администрация.

Колективът на ДЛ - Кричим, с директор Цветан Цветанов (седмият отляво)

70 години горска администрация в Кричим

Държавно лесничейство - Кричим, е основано през 1938 г. под името Малиновско държавно лесничейство, преименувано по-късно на Кричимско държавно административно лесничейство. На север граничи с ДЛ - Пазарджик, на запад - с ДЛ - Пещера, на юг - с ДЛ - Михалково, и на изток - с ДЛ - Пловдив. Територията на ДЛ - Кричим, се намира предимно в Централните Родопи и отчасти в Горнотракийската низина. Горите и горските площи са разположени по северните склонове на Родопския дял Чернатица и само малка част от тях - около реките Въча и Марица и Пазарджишко-Пловдивското поле. Площта на Държавното лесничейство има неправилна форма с дължина от север на юг около 25.5 км и широчина от изток на запад около 9.3 километра.

Съгласно таксационните описания на първия проект от 1945 г. на Държавна горскостопанска единица „Малиновска“ площта на лесничейството е 6138.8 ха при

Кметът на Община Кричим Атанас Калчев (отляво) и горският стражар Любен Митушев (отдясно) в момента на залесяването в градския парк

запас 388 064 м³, разпределена в 83 отдела.

Цялостното устройство на горите на вече създаденото Горско стопанство - Кричим, е извършено през 1950 година. Според лесоустройствения проект от 1963 г. Горско стопанство - Кричим, има 9207.8 ха площ, от която 84 % е залесена, 40 % от горите са иглолистни и 60 % - широколистни, предимно издънкови. Ценните високостъблени гори заемат 45 % от общата горска площ (4039 ха). От тях 3624 ха, или 65 %, са иглолистни и 35 %, или 1415 ха - широколистни, предимно букови.

Общият дървесен запас е 1 103 300 м³ стояща маса. Средният годишен запас на 1 ха е 166 м³, а средният годишен прираст - 3.40 м³/ха. Общият годишен прираст на всички гори е 25 315 м³, а предвиденото средногодишно ползване - 15 990 м³ стояща маса.

Със стопанско предназначение са 78 % от горите, а 22 % - със специално. В околностите на Перушица и други места след реконструкция на слабопродуктивни и малоценни гори е създаден голям комплекс от млади горски иглолистни и смесени култури.

В началото на 1963 г. Горско стопанство - Кричим, има следния състав: директор, старши инженер, техник, двама ръководители на сечища, трима завеждащи временни складове, плановик, главен счетоводител, счетоводител, касиер, машинописец, петима старши горски надзиратели, шестима горски надзиратели, началник-склад, колар, прислужник, домакин на стол, готвач и работник в кухня - общо 30 души, които са недостатъчни за изпълнението на задачите, поставени за следващото десетилетие. В Стопанството са заети около 120 души работници. Текуществото е голямо. Набирането им от селата на района е много трудно, защото ТКЗС заплащат висок трудов ден. Постоянни групи има по лесокултурните работи и отчасти по сечта и извоза. Чувства се постоянна нужда от работници.

В проекта от същата година е посочено, че: „Стопанисването и охраната на гората не са на нужната висота. Необходимо е сечите да се водят с по-голяма вещина, а при лесокултурните мероприятия да се спазват указанията, дадени в лесоустройствения проект. Охраната на горите, особено на високостъблените

насаждения от Карадаг и Козница, трябва да се засили.

Битовите условия за работниците са лоши. Постоянни жилищни постройки в гората няма, освен горския кантон в Карадаг. Работниците ползват сглобени бараки. За жилища могат да се използват и част от къщите на с. Черешово. Материално-техническото

снабдяване е незадоволително.

За по-доброто управление, стопанисване и охрана на горите при устройството през 1962 г. Горското стопанство се разделя на два техни-

чески участъка - Козница и Карадаг. Първият от тях заема западната част - отделите от 1 до 76. Площта е 4345.8 ха. Вторият (Карадаг) заема източната част. Към него са причислени и горите в землищата на селата Куртово Конаре и Три водици. В него са включени отделите от 77 до 153 включително. Площта е 7862.0 ха заедно с горските пасища.

Център и за двата технически участъка е с. Кричим. Границата между тях минава от с. Кричим по р. Въча до водослива с р. Малка Въча, оттам по водогелното било между р. Малка Въча и р. Въча, през м. Вихролом, Тагарева могила до Турските гробища. При миналото устройство стопанството не е било разделено на технически участъци.

Държавно лесничейство - Кричим, стопанисва 9710 ха,

от които в Община Кричим - 3119.8 ха; в Община Перущица - 1697.3 ха; в Община Родопи - 4822.8 ха, и в Община Стамболийски - 70.1 ха. Залесената площ на лесничейството е 8654.7 ха, което представлява 89.2 % от общата площ. Общият запас на горите е 1 606 860 м³, като преобладаващите дървесни видове са бял бор, бук и зимен дъб.

Горите имат важно значение не само като строителна и технологична суровина, но и с техните водоохранни, противоерозионни и здравно-украшни функции. Значението е многопосочно. Ако поставим на първо място добива на дървесина, трябва да се отбележи пълната реализация и рентабилността на тази дейност. Основни ползватели на добитата дървесина са търговските фирми.

Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Голямо е значението на страничните ползвания. На първо място, те осигуряват паша на голяма част от селскостопанските животни. От горите се добива голямо количество листников фураж, от голите площи - сено, и значително количество гъби, горски плодове и билки, което осигурява допълнителни доходи на голяма част от местното население. Голямо е ловностопанското значение на горите. Екологичните условия благоприятстват развъждането на ценен дивеч и създават добри условия за развитие на ловен туризъм. Дърводобивът, страничните ползвания и ловният туризъм ще осигуряват не само работни места, но и значителни приходи на лесничейството, местното население и държавата.

Не по-малко важни са другите ползи от горите. На първо място това са защитно-водоохранните и противоерозионните им функции. Част от тях са вододайни зони, а друга - естествена защита против затлачването на язовирите „Кричим“ и „Въча“.

Охраната на горите, дивеча и рибата

(Продължение от стр. 7)

влезлите в сила, като 97 % са доброволно изпълнени чрез държавните лесничейства или държавните дивечовъдни станции и 3 % чрез Агенцията по държавните вземания (АДВ).

Събрани са общо 160.3 хил. лв. по влезли в сила наказателни постановления, което представлява 15.2 % събираемост. В АДВ за принудително изпълнение са изпратени 4477 влезли в сила наказателни постановления.

До края на 2007 г. по тези препуски са образувани 95 госядебни производства и са издадени 105 осъдителни присъди, 1097 препуски са върнати за административно производство, а по 1541 още няма решение.

Наградени и наказани служители за работа по охраната на горите

Допълнително материално стимулиране на обща сума от 116 530 лв. е изплатено на 1848 актосъставители и свидетели по актове.

През годината за пропуски в работата по охраната на горите са наложени дисциплинарни наказания на 649 служители, от които 409 със „забележка“, 205 с „предупреждение за уволнение“ и 35 с „уволнение“. Понижение в длъжност са 181 служители.

На трима служители са нанесени физически уврежда-

ния при или по повод на изпълнение на служебните им задължения.

Анализ на данните

В охраняваната площ от горския фонд и броя на горската стража няма съществени промени спрямо 2006 година. Броят на съставените актове общо е с 31 % по-малко. Намалало е количеството на незаконната дървесина по актове и протоколи - с 35 %, като при строителната дървесина намаляването е с 33 %, а при дървата - с 35 на сто.

Количеството на незаконната дървесина по разкрити с актове нарушения е спаднало съответно с 43 %, като при строителната дървесина намаляването е с 49 %, а при дървата - с 39 на сто.

По брой на разкрити нарушения разкриваемостта е 78 %, а по количества дървесина - 57.5 %, като трябва да се има предвид, че за определени деяния се съставят по два акта.

Броят на обжалваните и отменените постановления се запазва на традиционни ниски нива и на практика не оказва влияние върху резултатите от административно-наказателната дейност като цяло.

Увеличава се делът на препуските, изпратени в прокуратурата, което е резултат от измененията в разпоредбите на Наказателния кодекс от 2006 година. През 2006 г. в прокуратурата са изпратени малко над 7 % от актовете препуски, а през 2007 г. тези препуски са 20 %. Значително нарастване има и при издадените присъди по актове от съответния период - от 12 за 2006 г. на 105 за 2007 година.

Националната научноизследователска станция по ловно стопанство, биология и болести по дивеча навърши 40 години

ННИСАСББД е правопреемник на създадената преди 40 г. Централна лаборатория по биология и болести на дивеча. Основател на лабораторията е проф. Павел Габрашански. Началото е сложено през пролетта на 1968 г., когато с решение на Научния съвет на Висшия ветеринарно-медицински институт към Катедра „Вът-

Димитров“. След две години (Заповед № XII 2772/06.09.1976 г. на Министерството на земеделието и хранителната промишленост) става Централна лаборатория по биология и болести на дивеча с клиника за дребни животни (ЦЛББДКДЖ) и преминава към НПО „Ветеринарно дело“. Лабораторията разполага със съвременна апаратура - спектрографска, полярографска, спектрофотометрична и спектрофлуориметрична, а след навлизане на атомноабсорбционните методи за диагностика - и с два атомноабсорбционни апарата за определяне на тежки метали. Натрупаният богат методичен опит и достатъчна кадрова обезпеченост (над 25 души) позволяват да се

Науката за практиката

**Ст.н.с. д-р Лилянка НЕДКОВА -
директор на ННИСЛСББД**

решни болести“ е разкрита Проблемна лаборатория по биология и болести на дивеча с редовен аспирант и научен сътрудник, а в средата на годината са назначени и специалисти - биолог, химик и ветеринарен лекар. Основните задачи пред Лабораторията през този период са проучванията, свързани с биологията и заболяванията на дивеча, методите за терапия и профилактика на заболяванията при диви животни с ловностопанско значение, включително и на отглежданите за ценни кожи.

Лабораторията работи съвместно с научния колектив към Катедра „Вътрешни болести“ с ръководител проф. Боян Начев, който е „доктор хонорис кауза“ на Хумболтовия университет. Колоквиумите на Катедрата се провеждат с активното участие на редица учени и преподаватели, доказали своето ярко присъствие във ветеринарната наука и практика - професорите С. Ников, И. Иванов, И. Симов.

Изявените организационни способности на проф. П. Габрашански, както и всеотдайното усилие на специалистите в тези ранни години, са насочени към създаване на материална база и разработване на методи за анализ на редица минерални вещества, витамини, убихинони и ензими. Няколко години по-късно, следвайки технологичните постижения на науката по това време, в сътрудничеството на изтъкнати учени от ГЕОХИ към ВАСХНИЛ и под методическото ръководство на чл.-кор. В. Ковальский, Лабораторията е оборудвана със спектрограф ИСП-30, който позволява определяне едновременно на 18 микро- и макроелемента. Извършваните по този метод анализи са новост за ветеринарната диагностика и дават възможност да бъдат охарактеризирани някои биогеохимични райони с недостиг и/или излишък на макро- и макроеlementи. През този период е уточнена диагностиката на редица незаразни болести при селскостопански животни и птици. Определени са нормалните физиологични стойности на основните биохимични показатели в биологични материали при здрави свободноживеещи диви преживни и свине от различни райони на страната, а също така и при волиерно отглеждани диви птици. Това изгражда имиджа на звеното като едно от водещите в диагностиката на незаразните болести със своите оригинални и адаптирани методи.

През 1974 г. Лабораторията е преобразувана в Централна лаборатория по биология и болести на дивеча и преминава към Селскостопанската академия „Георги

работи по голям брой научноизследователски задачи - ведомствени и с Координационния център към СИВ за България, по линия на сътрудничеството между страните, което издига международния авторитет на Лабораторията.

Наред с научноизследователската работа значително се разширява обемът на диагностичната и консултантската дейност.

Интензифицирането на ловното стопанство позволява за един непродължителен период от време да бъдат значително увеличени запасите от едър и пернат дивеч. Огромна роля изиграват държавните ловни стопанства. Увеличаването на гъстотата на популациите на дивеча и натрупването в някои райони на свръхзапасите обаче довежда и до редица проблеми в здравеопазването на дивеча - ензоотии, които в редица случаи имат масово разпространение. Появилото се заболяване гастроентерит по сърните довежда през 1982 - 1986 г. до значителна редукция на популацията в Североизточна България. Ентеротоксемията при муфлоните и елените многократно е наблюдавана и диагностицирана. Установени са и опасни зоонози като бяс, бруцелоза, туларемия, токсоплазмоза, трихинелоза, ехинококоза, които наблюдавахме в различна степен през различните години.

Поради подчинеността на Лабораторията на НПО „Ветеринарно дело“ тематиката ѝ се придържа към разработване на програми по здравеопазване на дивеча в страната. Комитетът по горите към Министерския съвет съвместно с НПО „Ветеринарно дело“ подкрепят дейността на ЦЛББД, като актуализират цялата нормативна ветеринарномедицинска база, засягаща опазването на дивеча.

В резултат на общи усилия е приложена и изпитана с профилактична цел първата перорална ваксина срещу класическа чума по диви свине в граничните райони. По инициатива на ЦЛББД в страната е организирана акция за пробонабиране на биологични материали от 200 хищници, които са изпратени за диагностика в Референтния център за изследване на беса в Кошице и са взети своевременни мерки за неразпространението на силватичния бяс у нас. През следващата година са въведени съвременни имунофлуоресцентни методи за диагностика на беса от ЦНИВМИ и процесът, който за цяла Европа е проблем, в нашата страна с общите усилия на институциите е овладян. Това са годините, когато България достига своя връх в ловното стопанство и е желана дестинация с достатъчни по количество и видово разнообразие космат и пернат дивеч с качествени трофеи - световни рекорди. А то-

ба ни кара и днес да се чувстваме горди със съпричастността към ловните успехи.

Успешно се прилага изпитаният от Лабораторията метод за борба с крастата по дивите свине, влязъл в практиката на ловните стопанства. Предотвратено е разпространението на редица зоонози в дивечовите популации, епизодични и масови случаи на холера и тифус при волиерни и разселени в ловищата фазани. НПО „Ветеринарно дело“ изгради допълнителен ветеринарен контрол за опазване на дивеча от заболявания.

През 1983 г., след пенсионирането на проф. Габрашански, директор на ЦЛББДКДЖ става ст.н.с. д-р Любомир Мутафов. Негова персонална заслуга е разкриването на Патоморфологична лаборатория и Паразитологична лаборатория, които разгръщат своята дейност с активното участие на изтъкнатите български учени, доктор на науките - ст.н.с. I ст. С. Енчев и ст.н.с. I ст. Д. Банков. Извършена е системна и задълбочена изследователска и диагностична работа. Разкрит е полиетиологичният фактор на заболява-

нето инфекциозен гастроентерит - кървава диария, по сърните. Започват и паразитологични изследвания на едрия дивеч. След установената хелминтоценоза ЦЛББД разработва химиопрофилактични схеми за борба, предвиждащи използване на потивопаразитни премикси и брикети. Следващите паразитологични изследвания показват предимствата на медикаментозните премикси.

През 1992 г. ДО „Ветеринарно дело“ е преобразувано в Национална ветеринарномедицинска служба, като дейността на ЦЛББДКДЖ е разделена и ЦЛББД е прехвърлена отново с ПМС 145/1993 г. към Селскостопанската академия. Лабораторията е оглавена от ст.н.с. II ст. Лилянка Негкова.

Останала с минимален състав от 5 научни сътрудници, от които само един ветеринарен лекар и 4 помощнообслужващи бройки, Лабораторията започва да възстановява своята дейност. Това време съвпада с промените в страната и реформирането на науката в условията на пазарно стопанство. Благодарение на упоритата работа на малкия колектив за търсене на допълнителни източници за финансиране и разширяване на тематиката ЦЛББД успява да запази приоритетите си в двете основни направления - биологични проучвания и болести на дивеча. В първото направление през 1996 г. се постави началото на генетични проучвания, които за съжаление не са доразвити. Към направление „Болести на дивеча“ се разкрива Бактериологична лаборатория, задълбочава се работата в Паразитологична и Патоморфологична лаборатория. Сключените през 1998 г. 7 договора подпомагат финансирането на извършваните научни експерименти. Продължават изследванията, изясняващи биологичните особености на дивите животни при екологичната

им адаптация в условията на свободната природа и при фермерното и волиерното отглеждане. Установено е, че дивечът е най-подходящ биоиндикатор за изменения в околната среда, настъпили след замърсяване с тежки метали, пестициди, торове и други ксенобиотици, а чрез мониторинг са установени и подходящите видове индикатори - дивите зайци и елените лопатари. Началото на екотоксикологичните проучвания при дивеча е поставено с експериментално възпроизвеждане на хронични отравяния и токсикози с олово, молибден

Колективът на ННИСАСББД с директор ст. н. с. д-р Лилянка Негкова (трета отляво)

и мед. Проучено е влиянието на редица пестициди и изкуствени торове като контаминатори на околната среда.

За коригиране на нарушения метаболизъм при токсикозите са изпитани специфични антиготни средства, а за предотвратяване на последиците и ограничаване на пораженията от отравяния с тежки метали в ендемични райони са изпитани разработените модифицирани форми на природни сорбенти (зеолити - алумосиликати) с повишена сорбция за мед, манган, олово и кадмий. Установено е, че те се приемат от едрия дивеч и са перспективни за прилагане в райони с констатираните повишени нива на тежки метали.

Разработени са схеми за прилагане на комбинирани микроелементни и витаминни добавки към хранителните дажби за подобряване на биологичните и продуктивни показатели при волиерно отглеждани фазани. С цел подобряване на качеството на добитите трофеи са разработени предложения за коригиране на минералното подхранване на дивеча от сем. Еленови през зимния период чрез прилагане на селективни добавки от микроелементите мед, цинк, манган и селен в периода на подготовка и растеж на розата. Проучвана е възможността за замяна на химичните средства за борба с вредителите по горите чрез използване на биологичния инсектицид „Дипел“.

През този период на успешно развитие са установени и проучени следните по-важни заболявания: инфекциозен гастроентерит по сърните, алеутска болест при норките, вирусен хепатит по нутриите, туберкулоза, псевдотуберкулоза по муфлоните, шарка при дивата яребица, кандидомикоза и капилариоза при фазана. Изяснен е профилът на паразитните заболявания при фермерно отглеждания дивеч. Определена е паразито-

ценозата при основните видове дивеч - муфлон, елен лопатар, дива свиня, сърна.

Задълбочени изследвания се водят върху гонгилонематозата по дивите животни. Установено е, че най-силно са засегнати сърните - 81 %, следвани от благородния елен - 75 %, и муфлона - 56 %.

Провеждат се системни антихелминтни мероприятия през пролетния и есенно-зимния сезон за контролиране на екстензитетата на опаразитирането, особено в оградените площи. Диагностиката и научните разработки по определяне на паразитологичния статус на дивеча се пренасят и в практиката. Разработените от Лабораторията медикаментозен премикс, съдържащ „Левамизол“, обогатен с микроелементи, бе изпитан успешно в горските стопанства. За контрол на паразитозите се използват и антихелминтни препарати на водещи световни фирми.

През следващия нов период на реорганизация на ветеринарната наука, предвид необходимостта от хармонизиране на ветеринарното законодателство с ЕС, в края на 2000 г. 13 регионалните ветеринарномедицински институти и диагностични районни ветеринарни станции, в това число и ЦЛББД, са преобразувани в търговски дружества.

Благодарение на разбирането на значението на Лабораторията със Заповед № 255 от 24.04.2001 г. на началника на НУТ става поделение на Националното управление по горите, а от 08.05.2001 г. се преобразува в Национална научноизследователска станция по ловно стопанство, биология и болести на дивеча (ННИСАСББД).

Станцията има собствена материална база - етаж от сграда и помощни помещения, стаи за провеждане на експерименти с птици, аутопсионна зала и зала за обработка на трофеи. През 2007 г. са извършени основен ремонт на помещенията и обзавеждането със средства на ДАГ в размер на 138 588 лева.

За изпълнение на задачите от плана си за научно обслужване на ловното стопанство и за изследователска работа Станцията разполага с необходимата основна апаратура за извършване на паразитологични, патоморфологични, както и на биологични, биохимични и екологични изследвания. Компютърната и друга офис техника, както и превозните средства много улесняват нашата работа. Сега в ННИСАСББД работят 15 служители, от които трима старши научен сътрудник II ст., един старши експерт - научен сътрудник,

ветеринарен лекар, и трима младши експерти - инженери лесовъди, ветеринарен лекар - младши експерт, и други сътрудници.

Станцията развива своята дейност в три секции. Секция „Ловно стопанство“ извършва инвентаризация, оценка и анализ на БИСД в ДДС и ДЛ (сега ДЛС и ДГС), мониторинг и оценка на биотехническите съоръжения, анализ на структурата на популациите, ползването и стопанисването. Анализът на получените резултати дава основание да се акцентира в бъдеще върху усъвършенстване на методиката за извършване на прецизни таксации и оптимизиране на гъстотата на дивечовите популации в ловните стопанства, за привеждане на съотношението пол-възраст, план-ползване съобразно изискванията на ловната наука. Проследяват се миграционните процеси, възпроизводството и причините за колебанията в тях.

Друга насока в работата на секцията е проучване на запаса, съществуващите местообитания, биологията, храненето, заболяванията при глухара и отражението на стопанската дейност върху плътността на местообитанията.

Експертите разглеждат и дават становища по нормативните документи за ловното стопанство съобразно изискванията и регламентите на Европейския съюз.

В секция „Болести на дивеча“ се разработват проблеми, свързани с диагностиката, профилактиката и терапията на заболяванията при дивите животни. Основни приоритети са заразните и паразитните заболявания, причиняващи значителна смъртност и поражения върху дивечовите популации. Дългогодишната работа на Станцията доведе до създаване и масово внедряване на профилактични схеми за борба с проблемните паразитози по дивеча у нас.

По отношение на заболяванията, които се пренасят от животните на човека, се работи системно и са налице резултати по диагностиката на туберкулозата, в проучването на туларемията и трихинелозата. Те допринасят за намаляване на рисковете за здравето на ловни специалисти, ловци, дивечовъди, както и на всички, които работят в ловното стопанство или консумират дивечово месо.

През последните две години беше приложена ваксина против класическа чума по дивите свине, разработена и прилагана в ЕС.

— Кръвта вода не става —

Проф. Павел Габрашански има три дъщери. Две от тях, близначки - Ваня и Весела, са възпитанички на Висшия лесотехнически институт. Днес инж. Весела Дичева е организатор по учебната дейност във Факултета по стопанско управление на Лесотехническия университет. Инж. Ваня Райчева работи в Школата „Багатур“ в Стара Загора. По стъпките на баща си тръгва г-р Маргарита Габрашанска, която е старши научен сътрудник в Института по експериментална патология и паразитология към БАН, един от институтите, който ползотворно сътрудничи с ННИСАСББД. Те бяха гости на честването на 40-годишнината на Станцията, проведено на 19 март в Пловдив в рамките на Международната изложба „Лов, риба, природа“. Отляво надясно са Ваня, Маргарита и Весела, достойни наследнички на баща си.

България бе почетен гост на изложението „Посоки към природата“ в Париж

За трети пореден път Държавната агенция по горите участва в изложението „Посоки към природата“. Като израз на установеното вече добро партньорство с организаторите и преди всичко за удовлетворяване на все по-нарастващия интерес на французите към нашата страна тази година ДАГ получи официална покана за представяне на България като почетен гост под мотото „България - природни територии“. Българският щанд беше по-голям, разположен на централно място и проектиран така, че да представи по най-добрия начин българската природа, традиции и бит. За по-цялостния образ на страната допринесоха и представителите на МОСВ и на частния туристически бизнес. Част от българския щанд беше оформена като сцена, от която звучаха изпълненията на Николлина Чакърджикова, на фона на които танцьорите от нейната група увличаха в танците си дори и посетителите.

Официалното откриване на изложението започна от българския щанд. Представителите на организаторите, придружени от българските и френски официални лица и от ми-

ният от 400-те изложители. Жест към българската страна беше и възможността всеки ден да се представят различни теми. През първия ден бяха представени горите на България, през втория - природните и националните паркове, а третият ден даде възможност на българските туроператори да запознаят с дейността си френската публика.

За да получиш пълна представа за една страна, трябва да я усетиш по възможност с всичките си сетива. Организаторите бяха помислили и за това. Те бяха устроили ресторант, в който се предлагаше традиционна българска кухня. Най-харесван се оказа тиквеникът.

За популяризиране на изложението, както и на България като почетен гост, допринесоха мно-

гобройните афиши с логото на нашата страна в парижкото метро и по улиците на града, както и публикации в френските печатни и електронни медии.

България присъстваше за няколко гена на изложението в Париж не само с природата, народните си песни и танци, а и с литературното си творчество. С удоволствие приех поканата на Албена Димитрова да присъствам на представянето на книгата ѝ „Български вкус“ на издателство „Rocher“ пред френското радио. Непосредствена, одухотворена и ерудирана, Албена Димитрова ме накара да се почувствам горда като българка, утвърди увереността ми, че много наши сънародници с работата си и с изявите си по света изграждат онази положителната представа за България, от която всички ние се нуждаем.

Инж. Юлия МИХАЙЛОВА
Гл. експерт връзки с обществеността,
ДПП „Витоша“

гистъра на спорта Бернар Лапорт, бяха посрещнати по българска традиция с хляб и сол (сн. 1). След това се разнесоха български ритми, изви се хоро (сн. 2). После заприжгаха посетителите, а те наистина бяха много. По информация на организаторите за трите гена на провеждането му (от 28 до 30 март), изложението е било посетено от 55 000 души, а България беше най-важ-

Международната конференция се проведе от 18 до 21 септември 2007 г. в град Тренто, област Трентино, Североизточна Италия. Районът е планински. Релефът е силно разчленен с надморска височина от 450-500 до почти 4000 м. Поради големите различия в надморската височина и близостта до Средиземно море растителността е много разнообразна. На стръмните склонове може да се наблюдава бърз преход от ксерофитни към иглолистни съобщества, доминирани последователно от черен бор и обикновен смърч.

Пленарните доклади и дискусии се проведоха в конгресния център на град Тренто, разположен на върха на скален масив, от където се открива невероятна гледка към града и цялата долина.

Организаторите Ренцо Мота и неговият екип от млади сътрудници посветиха конференцията на проф. Пиетро Пуси, който е насочил цялата си научноизследователска работа в изучаване на динамиката на възобновителните процеси в смърчовите гори. По време на дългогодишната си преподавателска работа той е създал млад и динамичен научен екип, чиито членове в момента са водещи имена в евро-

Международна конференция

пейската наука в областта на високопланинските гори (Паоло Кербини, Ренцо Мота и други).

Основна тема на конференцията бяха природните бедствия и нарушения в планинските екосистеми. Редица примери са показали, че те имат много голямо значение за структурата и развитието на иглолистните гори. Все по-честите и по-едроплощни нарушения през

**„Природни катастрофи
и нарушения в планински гори -
предизвикателства и
възможности за лесовъдството“**

последните 20 години в Европа и Северна Америка и натрупването на по-голям обем научна информация повдигат въпроса как съвременното лесовъдство да подхожда в подобна обстановка. Допълнителен фактор, който усложнява работата на стопаните на горите, е увеличаването на инфраструктурата и населението в планинските райони и съответно по-голямата заплаха от природните бедствия за хората.

Направи впечатление, че участниците от почти всички европейски страни докладваха едроплощни ветровали и каламитети на корояди в смърчови гори, аналогични на случилия се през 2001 г. в резерват „Бистришко бранище“ на Витоша. Зачестяването на тези събития е основната причина за започването на много проучвания по темата през последното десетилетие. Докладите, свързани с изследване на слабо повлияни от човешка дейност гори, показват, че подобни явления са типични за иглолистни гори с доминиране на един вид (основно от род *Picea*). Широко се дискутира и въпросът дали зачестяването на подобни събития в европейските гори не е до голяма степен и резултат от лесовъдската дейност. Повечето природни нарушения през последното десетилетие са засегнали гори на възраст около 100 години с хомогенна структура. Често те са резултат от голи сечи и мащабни залесявания само с обикновен смърч в миналото, както и на лесовъдски мероприятия, водещи до доминиране на сравнително едновъзрастни горски участъци.

В първата пленарна сесия бе обърнато внимание на чисто методични въпроси. В изучаването на процесите, свързани с динамика на горските насаж-

дения, все повече навлизат пространствено обвързани количествени методи, които позволяват много детайлно характеризиране на промените в структурата на гората във времето. При повечето изследвания се подхожда интердисциплинарно, като се съчетават възможностите на географските информационни системи (ГИС), анализът на годишни пръстени (дендроекология), анализът на аерофото изобращения, сателитни снимки и други.

Отбелязано бе и влиянието на климатичните промени върху горските екосистеми. Проучванията показват, че повечето от острите днес здравословни проблеми започват след изключително сухата 2003 година. Представени бяха данни, демонстриращи как активното топене на ледниците и пермафроста в Европейските Алпи значително е увеличило случаите на свличане на земни маси и риска от големи наводнения. В много от докладите се подчерта, че климатичните промени през последните десетилетия се изразяват не само в промяна на средните температури, но и в зачестяване на необичайни и екстремни климатични явления. Това, от своя страна, менинемо засяга както горския сектор, така и цялото общество. Мнението на повечето специалисти е, че това са явления, срещу които не можем да се борим, но е възможно да се подготвят специалистите в най-рисковите сектори на икономиката и обществото за адекватни реакции, като по този начин се намалят загубите. Сред най-уязвимите на щети от природни бедствия сектори е горският.

Впечатленията ни от конференцията са, че в теоретично отношение лесовъдството в България не изостава в концепциите си от Западна Европа и Северна Америка. Същевременно в тези райони практическото прилагане на съвременните разбирания за устойчиво стопанисване е в много по-напреднал стадий. Лесовъдите разбират добре необходимостта от стопанисване с основна цел повишаване на резистентността на горите към различни типове природни бедствия. В тази връзка от първостепенна важност е установяването на природната динамика на горите и приемането на природните бедствия като неделим, детерминиращ компонент на екосистемите. За тази цел в света се провеждат редица задълбочени проучвания, финансираните са големи научноизследователски колективи, които обединяват усилията си в различни области, организират се и подобни международни конференции, на които участниците обменят знания, нови идеи и създават бъдещи контакти за съвместна работа.

**Д-р инж. Момчил ПАНAYOTOB,
инж. Нено АЛЕКСАНДРОВ - ЛТУ**

Съвременните концепции за устойчиво развитие на европейското горско стопанство, за запазване на биоразнообразието и генетичните горски ресурси засилиха интереса към девствените гори. Изучаването на процесите и явленията в тези гори, и динамиката на тяхното развитие дава възможност да се предлагат по-рационални и ефективни лесовъдски методи за организация и стопанисване на горите като цяло.

Похвална е инициативата на Института за гората при БАН, с финансовата помощ на Холандското кралско дружество за защита на природата, за инвентаризация и защита на девствените гори в България (Вейн П., Раев И. Девствените гори на България, 2004). Бел. рег.: Резултатите от съвместния проект са отразени и в статията на проф. Иван Раев „Девствените гори на България“, сп. „Гора“ бр. 7, 2007.

Площ на девствените гори

При инвентаризацията е използвано възприетото в България определение на понятието „девствени гори“, като се споделя и предложеното от холандските експерти определение. За преценка и включване на дадена територия в групата „девствени гори“ са приети следните принципи и критерии:

- естествен произход на дървесната, храстовата и тревната растителност;
- липсата на всякаква човешка дейност или слаби следи от преди 40-50 години;
- разновъзрастна структура, включително и наличието на сухи прави и повалени дървета, резултат на естествените процеси, свързани с развитието на екосистемата;
- наличието на характерни бозайници и птици;
- минимална площ за широколистните гори - 30 ха, за смесените - 25 ха, и за иглолистните - 20 хектара.

Въз основа на тези принципи и критерии площта на девствените гори в България според авторите възлиза на 103 356.1 ха, от които 42.81 % в резерватите, 31.4 % в националните паркове, 20.77 % в затворени басейни и недостъпни места и 5.02 % във вододайни зони и други. По състав най-голям е дялът на буковите гори - 33.2 %, следван от клековите и смърчовите формации. При анализа на данните се прави изводът, че така описаната площ е малка - 2.9 % от горската площ на страната. Не споделяме тази преценка. Като се има предвид, че това са главно гори от високостъблени стопански клас, може да се каже, че те представляват над 10 % от естествените високостъблени гори. При положение че тази площ отговаря на горните критерии, тя не е малка, особено ако се сравнява с европейски държави с немалко естествени гори и с висока култура на организация и водене на горското стопанство. В лесиста Австрия по данни на PROFOR няма гори без активна интервенция, а тези с минимална интервенция представляват 0.7 % от горите (COST Action E27).

По наша преценка на практика немалка част от картираните и описани площи не от-

говаря на критериите за девствени гори по следните причини:

1. В много от тях е провеждана интензивна стопанска дейност. Например площта на горите в биосферния резерват „Лопушна“ е включена в групата девствени гори. В края на 40-те и началото на 50-те години предимно в дъбовите насаждения бяха проектирани и проведени интензивни възобновителни сечи и сега там трудно ще намерим площ, отговаряща на горните критерии. В резултат на успешното естествено възобновяване след постепенната сеч са формирани дървостои главно от две поколения, едното, по данни на лесоустройството, на възраст 140-160 г. и другото - на 50-70 години. Склопеността на дървостоя на много места е над единица. Такива случаи на сериозна лесовъдска намеса не са малко. Ако се приеме, че девствени са тези гори, които при протичане на естествените възпроизводствени процеси са запазени няколко поколения от главния дървостой с различен стадий от своя жизнен цикъл, както и наличието на прави и повалени сухи дървета, тези гори в резервата сега се намират в етапа на своята зрелост и не отговарят на изискванията на девствените гори.

2. Според нас не могат да се считат за девствени голяма част от горите на възраст 70-100 години. Много от тях са продукт на стопанска дейност, свързана с направляване на възпроизводствените процеси, и, както е посочено и от авторите Вейн и Раев, „са фази от развитието на природните горски екосистеми“. А тяхната площ е твърде голяма.

3. Преобладават инвентаризирани единици с площ над 1000 ха (71.9 %), което неизбежно води до включване и на територии, които не отговарят на критериите за девственост. Всичко това дава основание да се смята, че **площта на действително девствените гори в България е значително по-малка.**

За девствените гори е дадена в обобщен вид

типологична характеристика на инвентаризирани гори. Но за голямо съжаление **няма данни за запаса и прирастта**, за състоянието и растежа на дървостойите. Така бихме имали една по-пълна и цялостна оценка на тези запазени от векове от човешка намеса гори, а оттам ще могат да се направят и изводи за тяхното съхранение и стопанисване.

Концепция за стратегия за запазване на девствените гори

Девствените гори

Предлага се концепция за стратегия за запазване на девствените гори, по-важните моменти от която се свеждат до следното:

1. За дългосрочното опазване на девствените гори **да се увеличи площта на защитените територии.** Смята се, че сегашната площ не съответства на голямото биоразнообразие и на значителния дял от естествените гори. За целта се предлага:

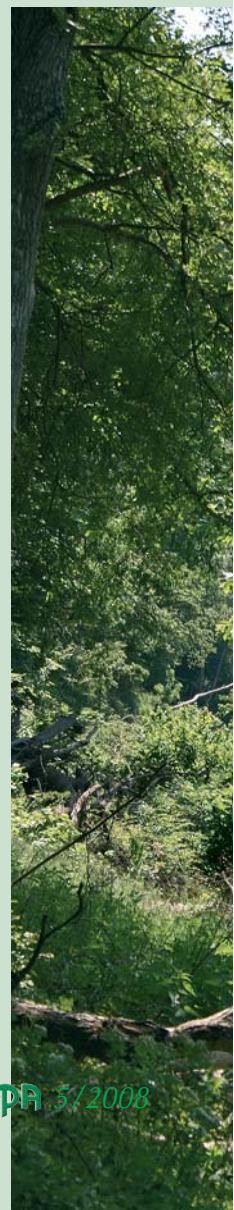
- разширяване на площта на резерватите, включително и обособяване на 20 000 ха нови резервати;

- увеличаване на площта на Националните паркове „Пирин“ и „Централен Балкан“;

- ускоряване на процедурите по обявяване на нови Природни паркове - „Западни Родопи“, „Западен Балкан“ и „Беласица“.

Като оценяваме положително грижите за запазване на девствените гори в национален и международен контекст, ще изложим и нашите виждания по някои от въпросите, предложени в концепцията на Раев и Вейн. Мотивите за увеличаване на площта на защитените територии са да се осигури дългосрочно опазване на девствените гори и че сегашните площи на защитените територии не съответстват на голямото биоразнообразие и в частност на значителните площи естествени „стари“ гори в България.

Според нас това е **увлечение по увеличаване на площта на защитените територии.** В България защитните, рекреационните и другите гори със специално

предназначение представляват 30.3 % от залесената площ, а резерватите и националните паркове - 5 %. В планинска Австрия, съгласно посочения източник, защитните гори са 19.5 %, две трети от които се намират на стръмни алпийски терени и дърводобивът в тях е нерентабилен. В Швейцария, страната на природосъобразното лесовъдство, само 5.4 % от горската площ е под строг ограничителен режим на управление. Площта на резерватите (природ-

Не може определянето на защитените територии да става едностранно само по ботанически и екологични признаци и съображения, без подробни икономически и други анализи и разчети, и то още при разработването на концепцията, а не - както се предлага при подготовката и приемането на стратегията. Ползването в националните и природните паркове обективно ще бъде по-малко в сравнение с горите, където доминират производствените цели и за-

панство. Поради различие в становищата на отделни страни обаче няма утвърдена единна политика на ЕС, която би дала възможност по-добре да се решават и икономическите проблеми.

2. Според авторите девствените гори като „острови“ най-добре ще се запазят и изпълняват своята роля, ако се намират сред надеждна „буферна зона“. За целта се посочват пет „просторни нефрагментирани горски масива“ в планините с обща площ

в България и стратегията за тяхното опазване

ни, специални и комбинирани), 672 на брой, е 26 550 ха и представлява само 2.19 % от горската площ на страната. По данни от 34 европейски страни към 2005 г. горските територии, определени като защитни, водоохранни и за защита на инфраструктурата са 11.5 на сто.

дачи, което се отразява на рентабилността, главна предпоставка за развитието на горското стопанство. В ГС - Граматиково, Природен парк „Странджа“ при лесоустройството през 1985 г. ползването представлява 1.71 % от запаса, а през 2007 г. - 0.72 %. При значително увеличаване на зрелите запаси годишното ползване от главна сеч също е намалено над два пъти - от 29 690 м³ на 13 792 куб. метра. Целите „устойчивост“ и „биоразнообразие“ могат да се постигнат и без на първо място да се увеличава площта на защитените територии. Известни са лесовъдски системи, при които естествените възпроизводствени процеси могат да се регулират и направляват за постигане на поставената цел. Типичен пример в това отношение е Швейцария.

Действително немалка част от българските гори и особено тези в защитените територии са естествени горски екосистеми с голямо разнообразие на растителни и животински видове и местообитания. В тях протичат интересни от научна гледна точка, динамични процеси на развитие и промени в състава на дървостойите и другите елементи на екосистемите. Ако се преценява, че те са не само българско, но и общоевропейско богатство, предлаганите увеличения на площта на тези категории могат да се приемат за целесъобразни. Но по-големите разходи на собствениците (включително и за държавните гори) по тяхното управление и намаляването на приходите от ограниченията в ползването **би следвало да се компенсират от съответните фондове на Европейския съюз и другите международни институции**. В ЕС има много документи с екологична и природозащитна насоченост, които пряко или косвено засягат финансово горското сто-

885 000 ха, от които 665 000 ха гори. Предлага се в тях не само да се запази, но и да се увеличи площта на старите гори. На практика едва ли може да се приеме за целесъобразно и предложението за **включването на тези огромни площи в Натура 2000**. Това ще засегне икономиката на десетки селища и по-голяма част от лесничествата в най-интензивните горски райони, което ще се отрази на рентабилността като цяло. И сега има предложения на експертите за многократно увеличаване на площта на Натура 2000 в сравнение със страни като Полша, Германия, Латвия и други, с несериозния мотив да се повиши имиджът на страната с най-запазена природа.

Като оценяваме положително инициативата за инвентаризиране на девствените гори, считаме, че е необходимо въз основа на тези и някои допълнителни проучвания на място техните площи да се прецизират и да се предложи една **по-конкретна и научно мотивирана перспектива за запазването и стопанисването им**. Специално внимание да се отдели на действително девствените гори в недостъпните горски масиви.

Нужен е също един нов, всеотдаен и научнообоснован екологичен, лесовъдски и икономически поглед по отношение на проблема за увеличаване на площта и стопанисването на защитените територии. Една концепция може да бъде практически реализирана, ако е резултат от по-широко обсъждане, особено с местните органи на управление, и се гради на пълен и всеотдаен социално-икономически анализ, ако в нея са дадени реалните финансови източници за реализация.

Инж. Христо ВЪЧОВСКИ

На 22 май в Аулата на Лесотехническият университет тържествено бяха връчени дипломите на абсолвентите от випуск 2007. За първи път връчването на дипломите премина на два етапа. В Аулата ректорът проф. Нино Нинов даде дипломите на 43-та отличници, постигнали успех от цялото следване над 5.50. След това тържествата продължиха по факултети.

Гости на церемонията бяха д-р инж. Меглена Пругчиева - вицепремиер на Република България, инж. Илия Симеонов - зам.-председател на Държавната агенция по горите, доц. Христо Михайлов - председател на НЛРС-СЛРБ, доц. Младен Младенов - изпълнителен директор на Националната служба за съвети в земеделието, д-р инж. Калин Симеонов - председател на Браншовата камара по дървообработваща и мебелна про-

Ректорът на ЛТУ проф. Нино Нинов връчи Почетен знак на ЛТУ на отличничката на випуска Ивелина Вачева

мишленост, инж. Антоний Стефанов - председател на БУЛПРОФОР, инж. Борис Господинов - зам.-председател на Съюза на лесовъдите в България.

Общо дипломираните се студенти са 375, като редовно обучение са 209 бакалаври и 109 магистри, а задочно - 31 бакалаври и 26 магистри.

С най-висок успех - 5.93, е Ивелина Вачева от Факултет „Ветеринарна медицина“, която получи и Почетен знак на ЛТУ.

Вицепремиерът д-р инж. Меглена Пругчиева поздрави присъстващите, като се обърна към абсолвентите: „Това са едни от паметните моменти за историята на Университета, които оставят най-трайна следа. Лично аз, независимо какъв път съм извървяла до сега, винаги съм била част от общността на лесовъдската колегия и винаги съм гледала на нашето висше училище с дълбоко признание и уважение. Искам да изкажа дълбока, сърдечна благодарност към моите преподаватели, които инвестираха много в мен. На тази инвестиция дължа и своето по-нататъшно развитие. Затова се обръщам към абсолвентите и към всички студенти - трябва да знаете и помнете, че всичко, което сте

Випуск 2007 на ЛТУ

Зам.-началникът на ДАГ инж. Илия Симеонов поздрави 8-те отличници от Факултет „Горско стопанство“, като им връчи и часовници. На снимката - Филип Устабашиев, постигнал най-високия успех за Факултета

преживели и получили в залите на ЛТУ, ще ви води през целия ваш професионален и жизнен път. Не забравяйте и обичайте този университет, името на който не само трябва да пазим, но и да издигаме на много по-високи нива. Именно сега е моментът кадрите на ЛТУ да получат по-голямо признание, за което и те трябва да дават своя безрезервен принос. Мисията на завършилите този университет е изключително голяма за цялото ни общество, защото инвестицията в екологията, в опазването на природата и стопанисването на горите е ин-

вестиция в бъдещето на България.“ Тържественото връчване на дипломите на всички завършващи Факултет „Горско стопанство“ се проведе в зала 4 на Университета. Абсолвентите бяха поздравени от името на ДАГ, НЛРС-СЛРБ, БУЛПРОФОР, представителствата за България на фирмите „Щил“ и „Хускварна“. Председателят на Съюза на ловците и риболовците в България доц. Христо Михайлов обяви, че ще назначи към администрацията на Съюза един от осемте отличници на Факултет „Горско стопанство“, при желание от тяхна страна. Деканът доц. Милко Милев се обърна към младите инженери по горско стопанство с пожелания за успешна реализация и им връчи дипломите за завършено висше образование. ¶

Бакалаврите и магистрите от Факултет „Горско стопанство“ с декана доц. Милко Милев и преподаватели

Бюст-паметник на академик Мако Даков

На 7 май в с. Реселец бе открит бюст-паметник на акад. Мако Даков (сн. 1). Тържеството се състоя пред читалището на селото. На него присъстваха ръководителите на Държавната агенция по горите, Лесотехническият университет, Института за гората при БАН, Съюза на лесовъдите в България, директори на регионални дирекции по горите, кметът на Община Червен бряг Данаил Вълков, кметът на с. Реселец Петко Христов, общественици, граждани от общината и селото (сн. 2). Паметникът е изграден по инициатива на Сдружение „Мако Даков“ с председател Маргарит Цеков.

Слово за дейността и професионалния път на акад. Мако Даков изнесе акад. Александър Александров - директор на Института за гората при БАН (сн. 3).

Акад. Мако Даков е роден на 5 декември 1920 г. в с. Реселец. През 1945 г. завършва висше лесовъдско образование в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет. Доцент (1950) и професор (1960) е във ВЛТИ, член-кореспондент (1967) и академик (1981). Повече от три десетилетия заема редица отговорни постове в управлението на страната - зам.-председател на Министерския съвет, министър на горите и горската промишленост, зам.-председател на Българската академия на науките, директор на Института за гората, народен представител в няколко Народни събрания. Значителен е приносът му - както с практически действия, така и с фундаментални научни разработки, за развитието на горското стопанство в България през вто-

рата половина на миналия век. Той остава едно от големите имена както за историята на страната, така и за историята на горското стопанство. Починал на 22 февруари 2006 година.

Паметникът бе открит от председателя на Държавната агенция по горите доц. Стефан Юруков и председателя на общинския съвет на БСП в Червен бряг Мирослав Михайлов. „Акад. Мако Даков“ е вече и името на една от улиците на с. Реселец. ¶

БЪДЕЩЕ ЗА Боянската църква

Със своите стенописи Боянската църква е изключителна ценност за световното културно наследство. Изографисвайки образите на библейските светци, Боянският майстор разчупва византийския канон, като пресъздава лицата на действителни люде от онова време - явление, предхождащо Европейския Ренесанс. Което е и най-голямата ценност на този български обект, включен в списъка към Конвенцията за опазване на световно-

ангели и евангелисти. В тази част са и много интересните сцени „Разпятие“, „Слизане в ада“, „Тайната вечеря“, „Влизане в Йерусалим“ и „Носенето на кръста“. В преддверието са изобразени сцени от живота на патрона Св. Никола, монаси, ктитори на църквата, севастократор Калоян и жена му Десислава - най-съвършеният образ, създаден в епо-

♦ Съжителството на уникалния културно-исторически обект с царските секвои може да се окаже гибелно!

то културно и природно наследство. Впрочем в тази Конвенция от българска страна досега са включени 8 обекта, от които 2 са природни.

В края на 2006 г. бе окончателно завършена реставрацията на стенописите. Създадени са необходимите условия и сега потокът от български и чуждестранни туристи не спира дори за ден.

Това, което може да се види, допълнено от компетентната и увлекателна информация на екскурзоводите, оставя трайни впечатления.

Стенописите в кораба на църквата „Св. св. Никола и Пантелеймон“ са разпределени в три хоризонтални пояса. Двата горни са заети от евангелски сцени. Най-долу в един ред са изобразени 16 светци, между които 10 светци воини. В купола е доминиращият образ на Христос Вседържител, заобиколен от

хата на Средновековието, портретите на царското семейство - цар Константин Асен (1257-1277 г.) и царица Ирина. Забележителна като композиционно изграждане е сцената „Христос сред книжниците в храма“.

Боянската църква е градена в три различни исторически периода, като най-стара е източната част от края на X и началото на XI век.

Църквата като по чудо е оцеляла в продължение на единадесет века, от които пет са най-мрачният период от нашата история - турското робство, когато всички манастири и християнски храмове в Софийския район са унищожавани неведнъж.

Но над този уникален културен обект е надвиснала смъртна опасност. Причината? През 1905 г. по нареждане на цар Фердинанд в двора на църквата са посадени три фиданки от чуждоземния бързорастящ дървесен вид - секвоя гигантея. Две от вече 100-годишните дървета се намират в непосредствена близост до църковната сграда, като едното е точно на 4.5 м от нея.

Родината на този дървесен вид е планината Сиера Невада в щата Калифорния - САЩ, където е създаден и Националният парк „Сек-

воя“. Там се намират отделни екземпляри на възраст 4000 години с височина над 100 метра и диаметър 10-12 метра. Това е вечнозелен иглолистен дървесен вид с много ценна дървесина и куполообразна корона, широка в основата и източваща се към върха на стъблото. Дървото изгражда мощна, развита във всички страни и дълбочина коренова система, която като обем е около 50 % от обема на надземната част на цялото дърво.

Мощни коренови разклонения, както на повърхността, така и дълбоко под нея, пробиват път във всички посоки и няма преграда, която може да им устои. В близко или подалечно бъдеще църквата ще бъде подкопана и ще рухне под напора на корените. Помалко вероятно е, но не е изключено, от натиска на силни ветрове големи клони да паднат върху сградата.

Съжителството на уникалния културно-исторически обект с царските секвои може да се окаже гибелно!

Наложително е Министерството на културата и Националният исторически музей, чийто филиал е Боянската църква, да организират експертно проучване на влиянието на секвоите върху сградата на църквата. Проучвателните действия и оценките на наши и чуждестранни специалисти - дендролози, биха помогнали да съхраним уникалната Боянска църква.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Фрагмент от най-долната част на стенописа - изображение на Св. Екатерина

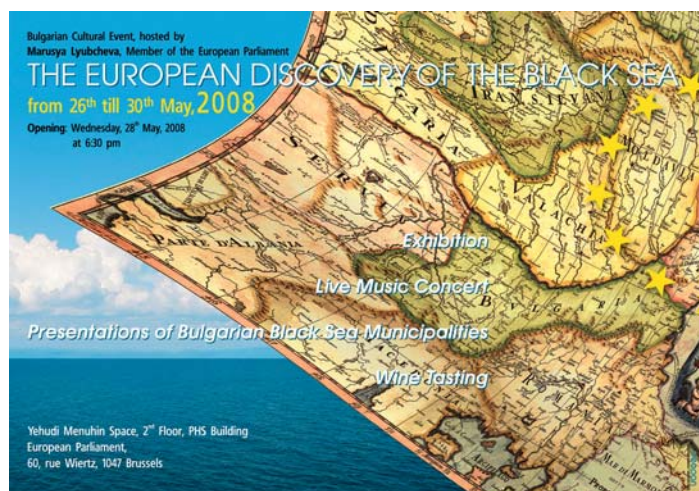

Образите на севастократор Калоян и жена му Десислава

ЕВРОПЕЙСКОТО ОТКРИВАНЕ НА ЧЕРНО МОРЕ

Форумът „Европейското откриване на Черно море“, който се проведе в зала „Менухин“ на Европейския парламент в Брюксел от 26 до 30 май, включва няколко инициативи - модулни експозиции в единна изложбена площ, представящи българските черноморски общини, източноправославна музика на живо, стари карти и гравюри, фотографски визии, дегустация на вина от Черноморския клуб на виното. За първи път на вниманието на близо 800 членове на Европейския парламент източноевропейска страна се представя по такъв начин.

От началото на 2007 г. Черно море е граница и на Европейския съюз и неговата „морска“ значимост вече не се изчерпва само с географските дадености и туристическите дестинации. Черно море все по-осезателно се вписва в социалния и икономическия живот на хората, които живеят около него, както и на гържавите, чиито брегове докосват морето, или са в близост.

„Европейското откриване на Черно море“ е послание от хората, които живеят по българското Черноморие. Идеята е европейският гражданин да се сближи с това море и този бряг, защото те се събират отново в общото европейско пространство.

Инициативата за събитието е на българския евродепутат доц. Маруся Любчева. Целта е да се направи познато българското Черноморие, както и част от културата на България непосредствено след Деня на славянската писменост, просвета и култура. В екипа, който създава и организира форума, са включени Международният търговски и културен център ГЕОПАН, Държавната агенция „Архиви“, Институтът за изкуствознание при БАН, десет български черноморски общини. Автор на проекта е г-р Стефан Пейков, президент на Международния търговски и културен център ГЕОПАН, а пространственото и графичното ре-

шение са дело на дизайнера Константин Отонов.

„Хора и градове“ - така е наречен най-важният модул на експозицията. В него със самостоятелни изложбени и информационни експозиции десет български общин представят културния, туристическия и икономическия си потенциал. Разказът за българското Черноморие започва от най-северната му част - Балчик (Белия град) и продължава на юг до Царево. Това е едно вълнуващо пътуване по суша, въздух и море, с наплатено многолико присъствие на хора, къщи, антични герои, природни феномени и много още - показани по различен начин, с различни средства, от различни гледни точки.

Това приказно пътуване през историята на крайморските територии до днешния ден ни предлага да видим тези градове и общини едновременно единни и различни. Балчик се отличава с многопластово културно-историческо наследство - пресечна точка на седем цивилизации, което скорошни археологически разкрития потвърдиха още веднъж чрез уникалната находка на храма на богинята Кибела. Съвсем различно е излъчването на Поморие - градът на солните полета, на Несебър с богатото архитектурно наследство и с раннохристиянските паметници, на Созопол във връзката му с древното Аполонийско море, на Карнобат с неговите благодатни крайморски полета. Черно море е немислимо и без голямото Бургаско пристанище - вратата на България към света, Средец с античния Дебелт, новоизградения образ на Приморско или без Община Руен.

Още през X век Йоан Екзарх е прозрял, че „морето свързва всичко далечно“. Форумът „Европейското откриване на Черно море“ развива идеята за свързващата му роля - като пресечна точка и мост между Изтока и Запада, между Севера и Юга. Нещо повече. Това водно пространство означава и биоразнообразие, традиционни занаяти, лодки, кораби, рибари и рибарски мрежи, туристи, плажове, дюни, пясъчни и водни лилии, купичка морска сол, крайбрежни лонгози, пристанищни кранове, изпепеляващо слънце и утринна мъгла, лунни пътеки и припвящи прибой, а в добавка - и търговия, туризъм, индустрия.

В това е голямото предизвикателство към хората, които изграждат съвременната среда за живеене - да осигурят изключителна защита на морето и на брега, за да останат те в наследство на идващите поколения.

Диана ЙОНКОВА

К ПАЗАРДЖИК

ЛИМАТЕТ

СУШИЛНИ ЗА ДЪРВЕСИНА

GSM: 088 9 424 678

GSM: 089 8 614 581

www.klimatet.hit.bg

e-mail: klimatet@abv.bg

Българска делегация посети Виетнам

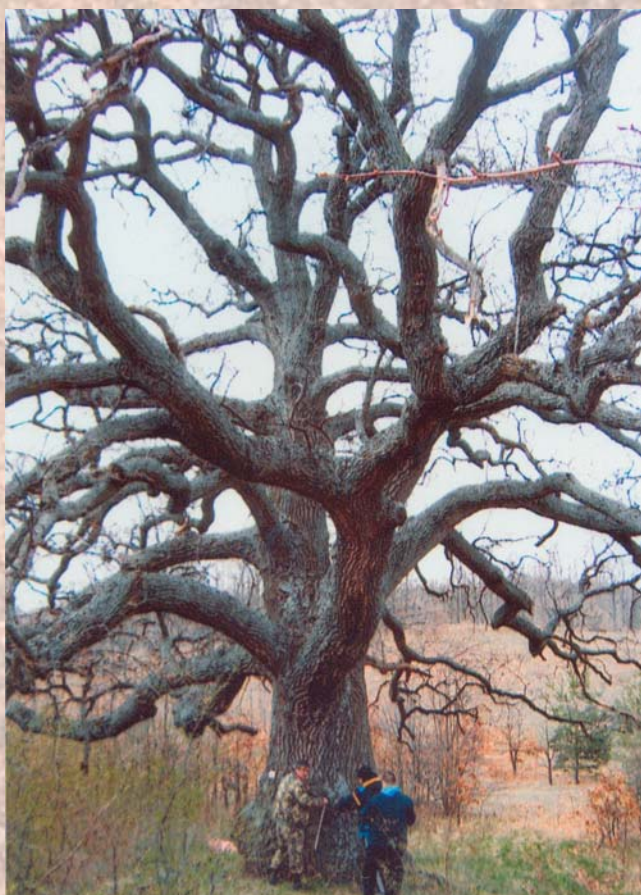
От 11 до 17 май 2008 г. делегация, водена от председателя на ДАГ доц. Стефан Юруков, направи официално посещение в Социалистическа република Виетнам по покана на Чао Дък Фам - министър на земеделието и развитието на селските райони. По време на посещението между доц. Стефан Юруков и г-н Чао Дък Фам се проведе двустранна среща, на която страните представиха настоящото състояние на горския си сектор. В рамките на срещата двете страни декларираха своята готовност за развитие на тясно двустранно сътрудничество в областта на горското и ловното стопанство и изразиха желание да бъде подготвен и подписан меморандум - Споразумение между Министерството на земеделието и развитието на селските райони на Виетнам и Държавната агенция по

горите на България за сътрудничество в сферата на горското стопанство. Ръководителите на двете администрации постигнаха съгласие да бъдат назначени експертни групи, които да продължат проучванията и да финализират различните области на сътрудничество и съвместна дейност във взаимен интерес и за двете страни. Обсъдени бяха възможностите за сътрудничество в сферата на устойчивото стопанисване и оценка на горите, развитие на горските предприятия и на селските райони. От виетнамска страна бе проявен интерес към възможностите на България за подпомагане и съдействие в обучението на виетнамски студенти и докторанти и засилване на капацитета на служителите и административния персонал в областта на горското стопанство. Развитието на контактите и сътрудничеството между двете страни в областта на устойчивото стопанисване на горското стопанство имат значение и за съвместната дейност в производство на дървесина и горскостопански продукти.

Делегация от Угорски район на Република Коми в България

От 26 до 31 май 2008 г. на работно посещение у нас бе делегация от Угорски район на Република Коми, водена от административния глава на района Руслан Улянов. В резултат от посещението бе подписан протокол между Държавната агенция по гори-

те и делегацията от Администрацията на Угорски район на Република Коми, с който се декларира готовността да бъде разширено и заздравено сътрудничеството между двете страни в следните основни насоки: многофункционално ползване на горските и ловни ресурси; възстановяване и опазване на биологичните ресурси; организация на едро- и дребноривнечовото стопанство; организация и провеждане на алтернативен туризъм; обмяна на опит и специалисти.

Фотоконкурс „Старейшините“

В първите дни на април в редакцията се получи мило писмо от Михаил Севдин - горски стражар на охранителния участък - Скрино, на ГС - Дупница, в което той поздравява редакцията със Седмицата на гората.

Писмото донесе синът на горския служител. Момчето е студент в София.

Освен поздравлението пощенският плик съдържаше текст и снимки за фотоконкурса „Старейшините“.

„В непосредствено съседство с отдел 491 „м“, недалеч от границата с Горско стопанство - Невестино, в землището на с. Скрино, община Бобошево, област Кюстендил, се намира т.нар. Скрински цер.

Неговата красота и величие, ще се видят от снимковият материал, който изпращам. Обиколката на Скринския цер при основата е 8.15 м, а на 1.3 м височина - 5.25 метра. Вековното дърво достига 19 м височина. А короната се проектира на площ близо 600 кв. метра.“

Александър Арсов. Покорители на тайгата - българските дърводобивници в Република Коми. София, 2008, 216 с.

Поредното издание на Държавната агенция по горите, призвано да увековечи в историята развитието на горската институция в България. Излизането на книгата е посветено на 40-годишнината от началото на задграничния дърводобив в Република Коми - един забележителен период, който от позицията на времето може

да бъде оценен още по-реално. Неговата историческа ценност се състои в това, че съвместният дърводобив в тайгата спаси българските гори от усилен експлоатация, предостави на нашата страна около 22 млн. м³ дървесина, създаде на България престиж на отличен икономически партньор, изгради забележителен трудов и човешки потенциал.

За всичко това е разказът на тази увлекателна книга. Тя е поделена в две части, като първата обхваща характеристиката на всички дейности, извършвани от СО „Дърводобив и строителство в Коми“, а втората е за хората, работили в трудните условия на Крайния север.

„Покорители на тайгата“ е посветена именно на тях - хилядите лесовъдци, дърводобивници, механизатори, строители и хората от обслужващата и културната сфера, които отдават на този героичен труд частта от живота си, достойно представяйки Родната галеч извън пределите ѝ.

Авторът на книгата - инж. Александър Арсов, е лесовъд, чиято трудова дейност е свързана с горския отрасъл. Особено място в нея заема работата му в Коми, където отива за първи път през 1976 г. като зам.-директор на Горскопромишленото предприятие в Междуреченск, а завършва трудовата си дейност като председател на Обединението.

Книгата може да намерите в редакцията на списание „Гора“ на цена 15 лева.

И. Марков, С. Глушков. Норми и разценки в дърводобива. Издателство „Авангард Прима“. София, 2008, 153 с.

Отразени са резултатите от реализацията на проект, възложен на екип от Института за гората при БАН от Националното управление по горите (през 2004 г.), за актуализация на трудовите норми в дърводобива, като се отстраняват съществени методически недостатъци на действащите трудови норми. Книгата дава представа за състоянието на нормирането на труда в Европейския съюз и основата, върху която са поставени нормите на дърводобива от 2007 година.

Д. Георгиева, И. Марков. Практикум по оценка на гори. Издателство „Авангард Прима“. София, 2008, 169 с.

Книгата изяснява въпроси от спецификата при изготвяне на оценки на гори. Поводът за разработване на тези въпроси са възникващите нередко конфликти между страните в оценителския процес, причина за което е различното тълкуване на някои оценителски текстове. Споделен е опитът на авторите и членовете на Централната комисия по оценка във връзка с прилагането на нормативната оценка на гори. Оценителската дейност е разгледана в практически аспект чрез тематичните направления: въпроси, свързани с нормативната уредба; примери, в които са представени специфики при оценката на гори; въпроси, свързани със същността на експертизите и примери за лесотехнически оценителски експертизи; тестове, задачи и казуси; речник на специализирани термини. Разработен в условията на реструктуриране на горския сектор, материалът съдържа текстове от нормативни документи, съобразени с нормативната база към 20

февруари 2008 година.

В. Карамфилов, И. Костов. Горска азбука. ИК „Наслука“. София, 2008, 32 с.

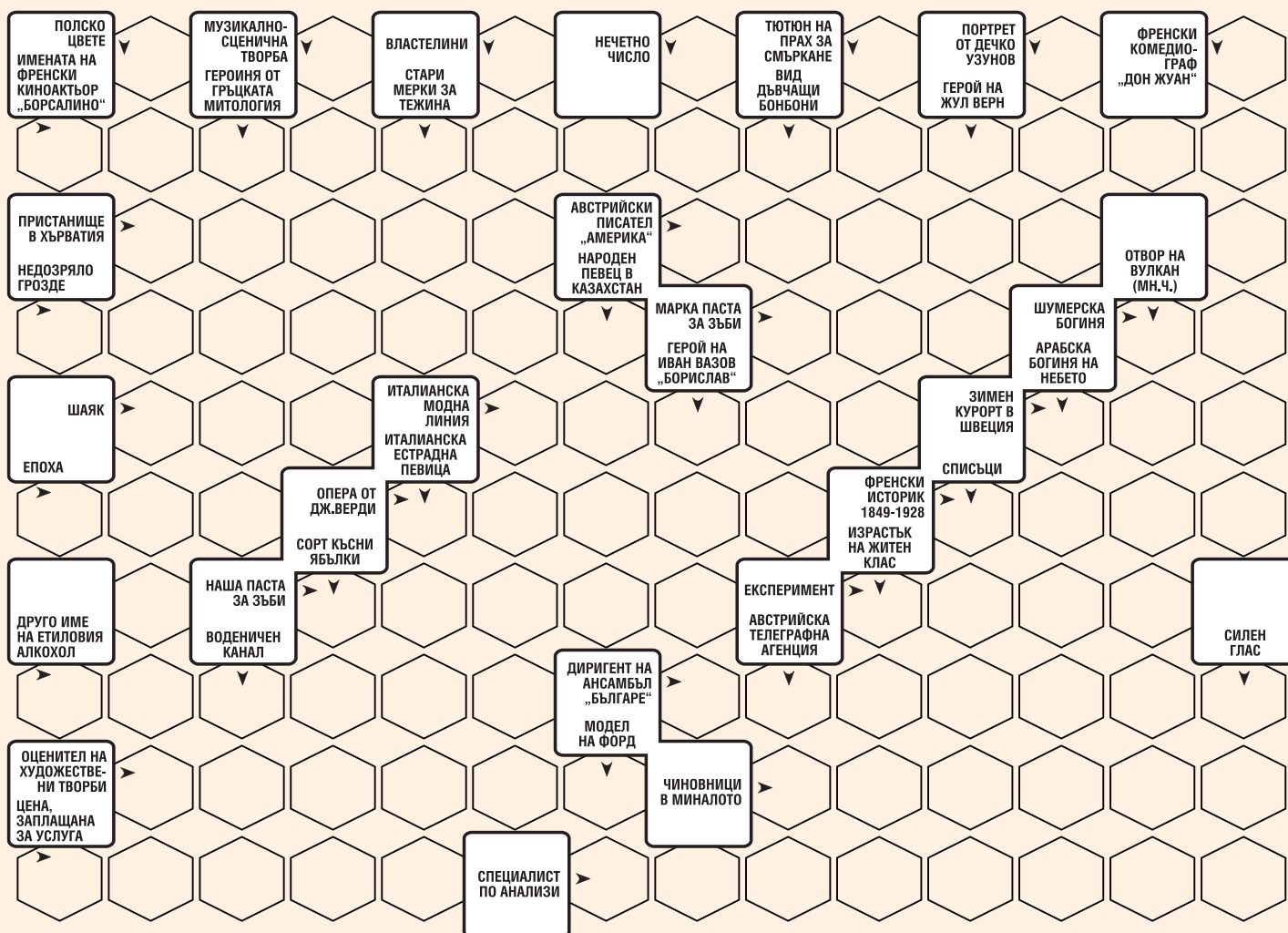
Авторите са известни в лесовъдската колегия - в недалечното минало те бяха ръководители на горския отрасъл. С много пристрастие към съдбата на българската гора и с професионална вещина в тази малка книга те поставят големи проблеми, свързани с днешния ден и бъдещето на българската гора, предлагат оценки и мнения за важността на това природно благо и отговорността на държавниците, политиците и на цялото общество за разумно отношение към горите, осигуряващо тяхното бъдещо устойчиво развитие. Текстът е илюстриран с графични творби на известния български карикатурист Доньо Донеф.

Горска христоматия. Съставители Йордан Стубел, Иван Васев. ИК „Наслука“, София, 2008, 159 с.

Струва си да се поровим и да разберем кога е издадена оригиналната книга със събрани от Йордан Стубел разкази, поезия и графики с горска тематика, които будят у малки и големи възхита от българската природа. Знаем със сигурност, че през 1997 г. тази мила книжица бе преиздадена във вариант, близък до оригинала. Днес в ръцете ни е едно съвсем ново по своя вид и полиграфско изпълнение, допълнено издание.

РЕЧНИК: АЛИЛАТ, АЛОТА, НИОБА, ОЛАР

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 3/2008:

ВОДОРАВНО: Акация. ООД. Ла. Оме. Наркотик. Елен. Липа. „Ора“. Аги. Мури. Ко. Ли. Драка. Бряст. Ини. Кану. Рае. Храст. Тактика.

ОТВЕСНО: Еколог. „Рир“. „Американа“. Сцена. Окис. Лян. Ват. Бор. На. Ок. Бук. Идол. Титуляри. Клип. Рисак. Акари. ТЕА.

Саморасляци

Зевзек от селото подкачил стария горски бай Нено Балканджията:

- Бай Нено, кога една жена започва да ухае на го-
ра?

- Ако съдя по твоята, когато спи до пън...

***

Бай Нено съветва младия си колега Пешо:

- Най-доброто решение за теб в момента е да се
върнеш при жена си.

- Разбирам, разбирам, но не може ли да се намери
някое по-лошо решение...

***

- Горкият Пешо, видяхте ли колко е нещастен - оп-
лакват в кръчмата горските своя колега. - Жена

му го напусна и не му остави нито стотинка.

- Аз съм още по-нещастен - вметнал бай Нено. - Же-
на ми също не ми оставя стотинка, но и през ум
не ѝ минава да ме напусне.

***

Ловец, женен от 10 години, се заоплаквал по време
на ловния излет.

- В началото, когато се ожених, бях щастлив. Ко-
гато се прибирах от работа, насреща ми тичаше
кучето и радостно лаеше, а жената ми подаваше
пантофите. Сега като се прибера, жена ми почва
да лае, а кучето ми носи пантофите...

- И за какво се оплакваш? - не се стърпял бай Не-
но. - Нали и преди, и сега получаващ едни и същи
услуги.

„Техномебел“ - съвършени машини и технологии от бъдещето

Седмото издание на най-голямата в България специализирана изложба за материали, машини и оборудване за дървообработване и мебелно производство - „Техномебел“, стартира на 26 и продължи до 30 март 2008 г. в Интер Експо и конгресен център - София. При тържественото откриване на изложението председателят на Държавната агенция по горите доц. Стефан Юруков, който откри изложбата, подчерта важността на стабилния и жизнен горски сектор като решаващо условие, за да се реализират представените високотехнологични решения. А гаранция за това ще бъде осъществяването на промените, заложили в Закона за горите.

„Техномебел“ събра над 400 изложители и подизложители от 24 държави, които се представиха в пет зали. Интересът на българските и чуждестранните компании към „Техномебел“ бе голям, за което говори и фактът, че заетите изложбени площи са с 20 % повече в сравнение с предходното издание, над 85 % от миналогодишните участници отново са тук, а 45 са новите компании.

Международната специализирана изложба бе подредена в две тематични групи - материали и аксесоари за мебелното производство и машини и оборудване за дървообработващата и мебелната промишленост. В три от залите бяха представени

Председателят на ДАГ доц. Стефан Юруков, Иван Иванов - управителен директор на Агенция „Булгарреклама“, Генчева Христова - изпълнителен директор на „Техномебел-България“, Цветан Симеонов - зам.-председател на Българската търговскопромишлена палата, и г-р инж. Калин Симеонов - председател на Браншовата камара на дървообработващата и мебелната промишленост откриват изложбата „Техномебел 2008“

материали и продукти за производството на мебели, приложими както за класическия, така и за авангардния дизайн. ¶

Добра печалба от нискокачествена и евтина суровина!

SLP

ЛИНИЯ ЗА ПРЕРАБОТКА НА ТЪНКИ ТРУПИ

- Четири банцига
- Транспортна система
- Диаметър на тропите 100-400 мм
- Дължина на тропите 900-3600 мм
- Тесни банцигови ленти
- Нисък разход на енергия при производството
- Машините могат да се доставят поотделно

- Сдвоен вертикален банциг
- Единичен вертикален банциг
- Хоризонтален делителен банциг/листач/
- Заръбващ циркуляр

www.wood-mizer.eu

W
by Wood-Mizer

Екотехпродукт ООД
София, ул. «Ф.Ж.Кюри», 79, бл. 314, ап. 8

тел.: 02/865 78 02, 963 16 56, факс: 02/963 25 59
e-mail: ecotech@nat.bg

Husqvarna

Great experience

ХУСКВАРНА - БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ 1797, Ж.К. „Младост“ 2
ул. „Андрей Ляпчев“ №72
тел.: (02) 8099411, факс: (02) 8099413
www.husqvarna.bg
E-mail: info@husqvarna.bg